1

PRIE ŠVIESOS

Kaina 20 Pf.

Nr. 15 (1229) Vilnius, 1944 m. balandžio 15 d.

LIETUVIŲ KARIŲ SAVAITRAŠTIS

Eina nuo 1919 m.

LEIDŽIA LIETUVOS SAVISAUGOS DALIŲ ŠTABAS; Vyr. redaktorius *kpt. Simas Urbonas.* Redakcijos ir administracijos adresas: Vilnius, Jėzuitų g-vė Nr. 9; telefonas per lietuvių karišką. Vyr. redaktorius — 22. Redakcijos ir administracijos — 24. Spauda: Kauen-Wilnaer Verlags- und Druckerei G. m. b. H. Wilna, St. Annenstr. 3. Ruf 15-66

Pietuose tebevyksta sunkios kautynės

Krime sovietai balandžio 8 d. plačių frontų puolė Sivesto prietilytyje ir prie Perekopo. Vokiečių ir rumunų kariuomenė visus priešo meginimus prasiskiųti sutrukdė ir sunaikino tam tikrą skaičių tankų. Įsilaužusios priešo pajėgos priešpuolių atremtos. Balandžio 9 d. ten priešo puolimai dar pasmarkėjo. Su įsilaužusiu kai kuriuose ruožuose priešu vyko sunkios kautynės, kurios IV. 10 d. tebeitsė tik šiauriniame Krimo fronte. IV. 11 d. vokiečių ir rumunų dalinial sunkiai kovodami atstiraukė į toliau pietuose esančias pozicijas. Vykdant Kerčės pusiasaylyje pradėta atsipalaidavimo manevra, sunaikinus visus kariškai svarbius objektus, evakuotas Kerčės miestas ir uostas. Tebevyksta sunkios kovos su smarkiai besiveržiančiais bolševikais.

Vyriausioji kariuomenės vadovybė IV. 8 pranešė, kad į šiaurę nuo Odesos vyksta sunkios kovos su toliau tebepuolančiais bolševikais. IV. 10 d. pranešime sakoma, kad Odesos srityje mūsų kariuomenė tebevykdo sunkias atremiamąsias kovas. Miestas, sunaikinus visus svarbius karų pastatus ir išgabenus visus laivus, vaziavimo priemones ir kitokią karui reikalingą medžiagą, evakuotas. IV. 11 d. paskelbta, kad į pietus ir pietvakarius nuo Odesos mūsų dalys atstiraukė į įsakytus tikslus. Į šiaurę, nuo Tiraspolio buvo užsklestas priešo įsilaužimas, o į vakarus nuo Orchei buvo susiaurinta viena per paskutinių dienų kautynių priešo padaryta sprąga. IV. 13 paskelbta, kad į šiaurę vakarus nuo Odesos mūsų daliniai pagal įsakymą užėmė naujas pozicijas vakariniame Dniestro krante.

Kaip jau IV. 6 d. buvo paskelbta, į rytus nuo Dniestro žemupio mūsų kariuomenė, kaip buvo numatyta, pasitraukė nuo priešo. Čia, o taip pat tarp Dniestro ir Pruto sovietai nesėkmingai puolė. Per vokiečių ir rumunų dalinių priešpuolius, kietai kovojant, priešo kovinės grupės sumuštos ir sunaikinta daugybė tankų, patrankų ir sunkųjų ginklų.

Rytinėje Bukovinoje vokiečių ir rumunų daliniai IV 10. palauže stipru sovietų pasipriešinimą, sududamai priešo puolamiesiems daliniams smūgį iš sparno ir padedant rumunų daliniams, padarė priešui sunkiausių nuostolių. Priešui į pietus nuo Stanislavovo vokiečių šarvuočių grenadieriai su vengrų kalnų dariniais atsiėmė iš priešo laikinai prarastą miestą Delatyn.

Į šiaurės rytus nuo Jasų IV. 11 d. vokiečių greitieji daliniai atstūmė priešą atgal ir paėmė svarbią aukštumą. Buvo sunaikinta kelios atkirstos priešo kovos grupės.

Prie Dvidiopolio, į rytus nuo Dniestro žiočių, mūsų daliniai IV. 11. atrėmė smarkius priešo puolimus ir sunaikino prasiveržusias priešo pajėgas. Čia buvo sunaikinta 20 priešo tankų.

Kalp IV. 9. buvo pranešta Kamenec Podolsko srityje stipresnė vokiečių kariuomenės grupė, į kurią įeina kariuomenės ir ſſ ginklo junginiai, vadovaujami tankų generolo Hubės, per 14 dienų trukusias kautynes su žymiai pranašesniu skaitiniu priešu meginima ją apsupti sutrukdė. Po atkaklių grumtynių atkakliai besiginančio priešo junginiai buvo įveikti ir iškovotas ryšys su puolusia iš vakarų pusės kariuomenė ir ſſ ginklo daliniais. Mūsų tankų ir pėstininkų junginiai atkakliai kovojo užpakalinės saugos ir atremiamosiose kautynėse su partkortiniai iš rytų, šiaurės ir oietų pusių šturmuojančiais sovietais. Greta didelių kruvinų nuostolių priešas per šias kovas neteko 352 tankų ir šturmo patrankų, 190 patrankų ir didelio skaičiaus kitų rūšių karo priemonių.

Nors oras buvo nepalankus, karo aviacija aukodamasi rėmė kovas žemėje ir transporto lėktuvų junginiais, kuriems vadovavo generolas pulkininkas Dessloch. Tuo būdu karo aviacija daug prisidėjo prie karo veiksmų pasisekimo.

Černovicų srityje į šiaurę nuo Dniestro kovojanti vokiečių pajėgų grupė priešpuolių, nepaisant atkakliaus priešo priešinimosi, pasiekė tolių ir atrėmė smarkius sovietų puolimus. Į šiaurę nuo Černovicų IV. 6. per mūsų divizijų puolimą užėmėta teritorijos. Tarp Černovicų ir Tarnopolio reguliarios kariuomenės ir ginklo ſſ junginiai IV. 7., nepaisant didžiausių vietovinių sunkumų, per puolimus padarė geros pažangos.

IV. 10. buvo pranešta, kad Tarnopolio gynėjai vykdo sunkias atremiamąsias kautynes su išveržusiu į miesta priešu. Atkaklios kautynės gatvėse tebevyksta IV 11 pranešime pasakyta, kad narsioji Tarnopolio igula ir toliau atsilaikė prieš stiprius priešo puolimus.

Į pietus ir į šiaurę nuo Brodų mūsų daliniai keliose vietose išstūmė sovietus ir išskiadė besitraukiančias priešo voras. Bolševikų priešpuoliai nepavyko.

Stipria kovos lėktuvų junginiai nakti į IV. 8 d. smarkiai puolė priešo tiekimo centrą Kijevą. Taikinių rajonuose pastebėta smarkių sprogimų ir išplitusių gaisrų. Nakti į IV. 9. sėkmingai bombarduota Fastovo, o nakti į IV. 10 Korostenio geležinkelio stotys.

Tarp Dniestro ir Causų IV. 9. atsiimtos kelios per paskutines dideles kovas prarastos pozicijos. Paimta belaisvių ir grobio. Priešo priešpuoliai sugniužo sutelktoje artilerijos ugnyje.

Balandžio 6 d. paskelbta, kad nuo kovo 17 dienos apsupto Kovelio miesto igula, vadovaujama ſſ grupenfiureriu ir ſſ ginklo generolo leitenanto Gillės, su pavyzdingu drąsumu atsilaikė prieš savaites trukusius žymiai pranašesnių priešo pajėgų šturmavimus. Žemyno kariuomenės ir ſſ ginklo daliniai, esantieji generolo pulkininko Weisso žinioje ir vadovaujami infanterijos generolių Hossbacho ir Mattenklotto, po lėtisų dienų kietų puolamųjų mūšių per Pripetės pelkes, esant nepaprastai dideliems vietos sunkumams, pralauže priešo lanką aplink Kovelį ir tuo išlaisvino iš apsupimo savo draugus. Aviacijos daliniai ju tarpe ir kroviniams pergabenti sklandytuvai, nepaisydami smarkiausios priešo gynybos, aprūpino miestą gynėjus ir tuo būdu sudarė sąlygas jiems tvirtai laikytąsi.

IV. 12 pranešta, kad Kovelio kovų srity mūsų daliniai sumušė sovietų pajėgas.

Į pietryčius nuo Ostrovo, IV 10 atsigabenę naujų jėgų, bolševikai nesėkmingai bandė veržtis į mūsų pozicijas. Tebevalomas vienas vietinis įsilaužimas. Į pietus nuo Pskovo sovietai ir IV. 10 tebepuolė. Nuo kovo 31 dienos, artilerijos generolo Loch vyriausiajai vadovybei priklausą vokiečių kariuomenės daliniai, vadovaujant generolui leitenantui Matzky, atrėmė čia daug pranašesnes priešo pėstininkų ir artilerijos pajėgas, padarydami priešui sunkių nuostolių žmonėmis ir medžiaga. Tarp kita ko sunaikinta 306 priešo tankai bei puolamieji pabūkiai ir numušta 121 lėktuvas.

Narvos fronte IV. 8 mūsų puolimais priešą atstakiai besiginantį priešą buvo užsklesta viena praėjusių dienų kovų įsilaužimo vieta. Čia buvo apsuptos ir sunaikintos stiprios bolševikų pajėgos.

Italijoje IV. 6. o taip pat IV 10 savi smogiamieji daliniai sunaikino priešo bunkerių ir taip pat sunaikino vieną priešo bazę drauge su jos igula. Priešas turėjo didelių kraujo nuostolių ir neteko tam tikro skaičiaus karių belaisvių.

Vakariniame Rhodoso krante išsodintas britų dalinys buvo kovoje sunaikintas iki paskutinio vyro.

Įskridus stipresnėmą amerikiečių bombonešių jėgoms į vidurinę Vokietiją, balandžio 8 dieną pietų metu įvyko smarkių oro kovų. Vokiečių naikintuvai ir priešlėktuvinė artilerija numušė 87 amerikiečių lėktuvus, ju tarpe 65 keturmotorius bombonešius. Kai kuriuose Vokietijos vakarinės ir vidurinės dalies vietovėse, ypatingai Braunschweigo srityje, buvo padaryta nuostolių pastatams ir žmonėms.

Amerikiečių bombonešių junginiai vakar buvo įskridę į šiaurinę ir rytinę Vokietijos dalį ir numetė sprogstamųjų padegamųjų bombų į Poznanės miestą. Mūsų oro gynybos pajėgos ant šiuos puolimus ir paskutinę naktį, britų lėktuvams įskridus į Baltijos jūros sritį, ir į okupuotas Vakarų sritis, sunaikino 71 lėktuvą, ju tarpe 62 keturmotorius bombonešius.

Amerikiečių bombonešiai puldami vakar vidurinę ir rytinę Vokietiją vėl patyrė sunkių nuostolių. Smarkiose oro kautynėse ir priešlėktuvinės artilerijos numušti 129 priešo lėktuvai, iš ju 105 keturmotoriai bombonešiai. Kai kuriose pultose vietovėse, ypač Stetino miesto srity, gyventojams buvo padaryta žalos ir nuostolių.

NAUJI JAPONŲ LAIMĖJIMAI

TOKIO, (NL). Japonijos kariuomenės štabas savo specialiame pranešime nurodo, kad japonų aviacija į pietus nuo Karolinų salyno tarp kovo 29 ir balandžio 1 d. naikindinusi du priešo kreiserius ir vieną lėktuvnešį, be to, smarkiai sužalojusi ir padegusi du dredinautus ir kelis mažesnius laivus. Priešo aviacija mėgino keis kartus pulti japonų pozicijas Palau salose. Numušta apie 80 priešo lėktuvų.

TOKIO, (NL). Indų ir japonų karinės pajėgos, kurios pradėjo žygiuoti nuo Port Whito, balandžio 4 ir 5 d. d., visiškai užimdamos Hongtamą ir Chikką, įžengė į Indijos teritoriją. Japonų priešakinės saugos, paėmusios Hongtamo tvirtovę, stumiasi toliau į šiaurę.

TOKIO, (NL). Japonai pranešė, kad kovo mėnesį sunaikino 487 priešo lėktuvus, o patys per tą laiką netekę 93 lėktuvų.

TOKIO, (NL). Japonų kariuomenės štabas pranešė, kad priešas Ramųjo vandenyno pietuose vėl pradėjo ofenzyvą ir sutelkė toje srityje labai stipriu jėgų. Amerikiečiai ten turi daugiau kaip 10 sunkųjų vienetų — kauptinių laivų ir lėktuvnešių, kuriuos dengia stiprus kreiserių, naikintojų ir specialių laivų junginys. Kaip pabrėžia Tokio ekspertai, priešas tebeturįs žymių jėgų, su kuriomis japonų gynyba tuo kino vieną priešo bazę drauge su jos igula. Priešas turėjo didelių kraujo nuostolių ir neteko tam tikro skaičiaus karių belaisvių.

Vakariniame Rhodoso krante išsodintas britų dalinys buvo kovoje sunaikintas iki paskutinio vyro.

Įskridus stipresnėmą amerikiečių bombonešių jėgoms į vidurinę Vokietiją, balandžio 8 dieną pietų metu įvyko smarkių oro kovų. Vokiečių naikintuvai ir priešlėktuvinė artilerija numušė 87 amerikiečių lėktuvus, ju tarpe 65 keturmotorius bombonešius. Kai kuriuose Vokietijos vakarinės ir vidurinės dalies vietovėse, ypatingai Braunschweigo srityje, buvo padaryta nuostolių pastatams ir žmonėms.

Amerikiečių bombonešių junginiai vakar buvo įskridę į šiaurinę ir rytinę Vokietijos dalį ir numetė sprogstamųjų padegamųjų bombų į Poznanės miestą. Mūsų oro gynybos pajėgos ant šiuos puolimus ir paskutinę naktį, britų lėktuvams įskridus į Baltijos jūros sritį, ir į okupuotas Vakarų sritis, sunaikino 71 lėktuvą, ju tarpe 62 keturmotorius bombonešius.

Amerikiečių bombonešiai puldami vakar vidurinę ir rytinę Vokietiją vėl patyrė sunkių nuostolių. Smarkiose oro kautynėse ir priešlėktuvinės artilerijos numušti 129 priešo lėktuvai, iš ju 105 keturmotoriai bombonešiai. Kai kuriose pultose vietovėse, ypač Stetino miesto srity, gyventojams buvo padaryta žalos ir nuostolių.

AMERIKIEČIŲ VERGIŠKUMAS STALINUI

LISABONA, (NL). New Yorko laikraštis „American Mercury" iškelia Sovietų Sąjungos neištikimybę sutartims. Laikraštis taip pat pamini daugelio amerikiečių politikų ir publicistų vergišką klusnumą Stalinui. Straipsnio autorius Chmberlinas rašo, jog Stalino santykiuose su Suomija ir Baltijos valstybėmis matomas toks pat duoto žodžio negerbimas, kaip tai buvo Lenkijos atžvilgiu. Sovietų vyriausybė su šiomis valstybėmis sudarė nepuolimo paktus, bet juos pirma pasitaikiusia proga sulauže. Toliau primenama, kad trys Baltijos respublikos buvo priverstos prilinti sovietų karinti skaitytis. Todėl susirėmimai į pietus nuo Karolinų ir Palavo salyno srityje turi būti laikomi tik naujų veiksmų faze. Artimiausiu laiku laukiama daugiau žinių iš šios kovų srities

STOCKHOLMAS (NL). JAV prezidentas Rooseveltas pasirašė įstatymą, kuriuo Jungtinių Valstybių karo laivynui skiriama daugiau kaip milijardas dolerių įrengti „priešakinėms bazėms" Ramiajame Vandenyne.

FIURERIO SVEIKINIMAI

BERLIN. (NL.) Fiureris pasiuntė kroatų valstybės galvai Dr. Ante Pavelčiui kroatų valstybinės šventės proga širdingą sveikinimo telegramą.

BERLIN. (NL) Fiureris pasiuntė bulgarų regentų tarybos nariui profesoriui Filovui jo gimimo dienos proga širdingą sveikinimo telegramą.

Dr. Goebbelsas Berlyno stadtprezidentas

BERLIN, (NL). Berlyno gauleiteris reichministeri Dr. Goebbelsą Fiureris, prasilenkdamas su ligšiolinais įstatymo dėl Reicho sostinės administravimui nuostatais, paskyrė vadovauti Reicho sostinės administravimui su tiksliu koncentruoti jos pajėgas, ypač karo tikslams.

Reichmnisteris Dr. Goebbelsas, kurio ligšiolinių pareigų kaip reichsleiterio, partijos gauleiterio ir reichsministerio dabartinis paskyrimas nepaliečia naujosios pareigose turės stadtpraesidento titulą.

Per 3 mėn. sąjungininkai neteko 2.926 lėktuvų

BERLIN, (NL). Turimomis žiniomis, kovo mėnesį virš Vokietijos iš viso buvo numušti 1234 priešo lėktuvai. Vasario mėnesį numušta 886 anglų ir amerikiečių lėktuvai. Per pirmus tris šių metų mėnesius numušti priešo lėktuvų skaičius siekia 2.926. Į tą skaičių įeina 2.300 keturmotorių bombonešių. Laikant, kad keturmotorių bombonešių įgulos vidutiniškai susideda iš aštuonių žmonių, santarviniuose aviacija šiame periode neteko apie 19.000 žmonių skraidančio personalo.

Bunkerių rajono poste

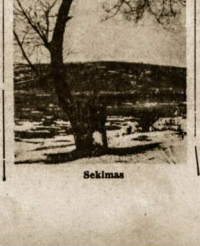

Sėkimas

Priekinis patrulis stebi priešą

J. pak. Mikalajūno nuotr.

Vietinės Rinktinės daliniai atvyksta į Vilnių

**Aš prarymojau uosio trobelę
ir prastovėjau kalne duobelę...**

Savaime peršasi į pirmąsias eilutes aukščiau pacituoti mūsų liaudies dainos žodžiai apie mergelę lelijėlę, laukiančią savo bernelio kareivėlio. Tos dainos vaizduojama nuotaika labai gimininga toms nuotaikoms, kurias yra pergyvenę vilniečiai, laukdami Vietinės Rinktinės dalinių atvykstant į Vilnių. Tačiau ne tik vilniečiai atvykstančių karių laukė. *Patys kariai taip pat veržte veržėsi* į Vilnių. Jie buvo pasiruošę pėsti į jį žygiuoti. Dienos, kurias jie pergyveno savo telkimosi vietoje, yra persunktos tuo nepaprastu laukimu, kurį jiems sukėlė viltys, kad rytoj arba poryt jie tikrai pamatys Vilnių, kiekvienam mielą ir brangią Lietuvos sostinę.

Norint suprasti tas nuotaikas, kuriomis gyveno Vietinės Rinktinės pirmųjų dalinių kariai, rengdamiesi į Vilnių, būtina pačiam pagyventi tuo gyvenimu, kuriuo jie yra gyvenę. Jų veržimasis į Vilnių buvo tiesiog nesulaikomas ir vadams teko įvairiausiomis priemonėmis raminti karius užtikrinant, kad jie tikrai netrukus žygiuos Vilniaus gatvėmis ir melsis prie Aušros Vartų.

Nė vienas Vietinės Rinktinės pirmųjų į Vilnių žygiuojančių dalinių karys, tur būt, visą savo gyvenimą neužmirš to akimirksnio, kada jis pagaliau buvo išrikiuotas žygiui į Vilnių. Tuo momentu jis negalvojo apie nuovargį, apie visus tik kareivio patiriamus sunkumus. Tuo laiku jį valdė nenumaldomas troškimas galimai greičiau pasiekti Vilnių.

Sutikimo, kurį šiem pirmiem Vietinės Rinktinės kariam parengė vilniečiai, karys niekados nesitikėjo. Vilniečiai apglėbė jį savo meilingumu nuo to momento, kai jis išsirikiavo žygiui Vilniaus stotyje ir nepaleido jo iki to momento, kol nepasislėpė savose kareivinėse. Jie atėjo pasiimti jo iš stoties ir atlydėjo iki pat įsikūrimo vietos, nuolatos įkišdami į jo atlapą gyvą lietuviškų lauku gėlę. Jam buvo nuolatos šaukiama valio. Atrodė, kad vilniečiai buvo pasiryžę paimt, ir savo rankomis pakiloti pirmą į Vietinės Rinktinės karį, kad jis galėtų suprasti, kaip ilgai ir kaip nekantriai *jie jo atvykimo laukė.*

Vietinės Rinktinės karių atvykimo diena buvo nepaprastos šventės diena visiems Vilniaus lietuviams. Tačiau tas atvykimas padarė atitinkamą įspūdį ir lietuviams priešingai nusiteikusių miesto gyventojų tarpe.

Atvykstą kariai, atrodo, nenorėjo pasiduoti jausmingumui, kuris tryško *iš kiekvieno sutinkančio* veido, tačiau atvykę į savąsias kareivines, jie ne vienas tvirtino, kad žygiuojant Vilniaus gatvėmis iš jų akių nesulaikomai tryško džiaugsmo ašaros, *kurios kalba ne apie* kario išorę, bet apie jo vidų ir gilius dvasinius pergyvenimus.

Vilniaus m. burmistras gen. št. plk. Dabulevičius, pagerbdamas atvykusiuosius karius ju pasveikinti atvyko į Vilniaus stotį ir čia išrikiuotoms gretoms tarė savo žodį. Jis pasveikino juos, atvykusius į senąją Lietuvos sostinę, ir pareiškė įsitikinimą, jog kariai atstatys *Rytų Lietuvos* gyvenimo rimtį ir saugumą.

Norėdamas supažindinti atvykusių dalinių karininkus su padėtimi Vilniaus mieste ir krašte, Vilniaus miesto burmistras ta proga surengė jiems bendrus pietus, kuriuose be rengėjo dalyvavo Vilniaus universiteto rektorius prof. Biržiška, kunigų seminarijos rektorius prof. kun. Tulaba, Vilniaus apygardos *tarėjas* p. Kalendra, Lietuvių Karių ir jų Šeimų Globos Vilniaus miesto Komiteto pirmininkas adv. Juknevičius ir kiti Vilniaus miesto lietuviškosios visuomenės atstovai. *Savo didelei vertingose* kalbose jie supažindino atvykusius karininkus su padėtimi Vilniuje ir Vilniaus krašte ir su tais *uždaviniais*, kuriuos jiems teks įgyvendinti. Buvo ypatingai pabrėžtas faktas, kad lietuvis karys čia nuolatos bus priešiško gaivalo provokuojamas ir jis stengsis tą mūsų karį ne tik kompromituoti, bet ir jį paniekinti. Todėl kiekvienas karys čia turės sutelkti savo dvasines ir fizines jėgas, kad visam šitam provokaciniam darbui atsispirtų ir nuo jo apsisaugotų.

Per šiuos bendrus pietus, išsiaiškinus dabartinę padėtį Vilniaus mieste ir krašte, buvo patirta ir malonių staigmenų. Sveikindamas atvykusius dalinius, ligšiolinis Vilniaus įgulos viršininkas kpt. Truškauskas įteikė atvykusių dalinių vadui gen. št. plk. ltn. *Grebliauskui* labai reikšmingą dovaną — kardą ir pranešė, kad nuo šio momento jis perduoda įgulos viršininko pareigas naujai atvykusio dalinio vadui. Kalbėdamas *apie šį reikšmingą momentą*, plk. ltn. Grebliauskas pareiškė, jog jam dovanotas kardas yra simbolis tos kovos, kurią atvykusieji daliniai tuojau pat pradės vykdyti ir *kad tas kardas nebus nuleistas tol,* kol bent vienas priešas drums Lietuvos gyvenimą.

Lyg ir saugodamas paskutiniam įspūdžiui, Vilniaus miesto burmistras pranešė, kad ryšium su *Vietinės* Rinktinės dalinių atvykimu į Vilnių Gedimino kalne iškeliama tautinė vėliava.

Nuoširdumas, su kuriuo vilniečiai *lietuviai sutiko pirmuosius Vietinės* Rinktinės dalinius, iš karto sudarė neatsiejamus ryšius tarp civilių gyventojų ir karių. O tas dvasinis bendrumas padės kariams *artimiausiu laiku pradėti pavestų uždavinių* įgyvendinimą.

**LVR Karo korespondentas
Vl. Minvydas**

Entuziazmas lietuviškoj komendantūroj

Savanorių registravimosi dienos. *Mieste, kaip niekad, juda, kruta,* gatvėmis kaukši po vieną, po du, tris, o štai, ir būreliais žingsniuoja energijos kupini jaunuoliai. Va, darda gatvėmis vežimai, kuriuose po kelis *susėdę* traukia į *miestą* jaunyste atžymėti vyrai. Visi jie vežasi ir nešasi didelį ryžtą ir užsidegimą. Štai, pasigirsta griausminga daina: „Į kovą aukštaičiai, į kovą žemaičiai, į kovą visa Lietuva..." ir kartu pasirodo keletas porinių vežimų, kuriais traukia į miestelį Salų žemės ūkio mokyklos mokiniai. O pačiam miesto centre skamba burliančiai melodingi akordai: „Kelias tolimas, bet mielas...". Tai koja kojon žengia gimnazijos vyresniųjų *klasių* moksleiviai.

Šis jaunas entuziazmas išjudina sukasdienėjusius aplinkinius žmones, kurie, užgauti šio jausmo, būriuodami šaligatviais, palydi jaunuolius. *Visų jaunuolių akys veda* ten, kur rūstaus vėjo mėtoma prie namo plakasi trispalvė. Jų visų keliai atveda į šį vieną tašką. Jie žengia vieni po kitų į tą vieną namą, ant kurio durų ryškiai užrašyta: „Lietuviška Komendantūra".

Komendantūroj — rugiapiūtinis įkarštis. Čirškia skubėdama pavardes užrašyti raštininko plunksna, *dygsta registracijos kortelių krūva.* Vaikšto keletas lietuviška uniforma karininkų. Šypsena nupieštas komendanto veidas. Sklinda jo malonūs ir draugiški paklausimus aiškinantieji žodžiai. Čia padeda ryžtingi komendanto pavaduotojo žodžiai. Klausimų pilte pilasi visokių visokiausių. Studentas klausia: „Ar nenumatoma įsteigti karo mokykla?" Ūkininkaitis pageidauja vilkėti lietuvišką kario uniformą. Tūlas tarnautojas pageidauja aviacijos, kad *būtų lengviau miškus nuo* banditų apvalyti. Aukšto ūgio, tvirtas vyras geležinkelininkas, anksčiau tarnavęs Lietuvos kariuomenės artilerijoj, ir dabar to pat norėtų. Dar pilasi aibės ir kitokių klausimų. Viską staiga išsklaido į komendantūrą įžengęs vienas asmuo, kurs savo senumu patraukia visų dėmesį. Nieko nelaukdamas, ir jis prisiartina prie registracijos staliuko ir prašo jį įregistruoti. Registratorius jam sako: „Dar tupėk, tėvuk, namie. Per senas atrodai". *Užsigavęs žmogus* atkerta: „Kaip tai! Aš dar turiu pilną teisę registruotis. Prašau, žiūrėkit į pasą. 42 metų. Nepriklausomybės kovų savanoris". Įregistruojamas. Į kitą įtartiną *besiregistruojantį* pasigirsta klausimas: „Ar nebuvot prisirašęs į komjaunuolius? Sakyk teisybę, nes mes vis tiek sužinosime". Šis atsako: „Ne! Šitokių išdavysčių *mano asmuo nežino. Šita smarve* susitepę tipeliai į lietuviškas komendantūras retas tevaikšto".

Visuose spindi jauki ramybė, lietuviška šiluma ir pasiryžimas *dideliems žygiams. Dažnai per jaunuolių* lūpas bėgioja šypsena. Užklaustas: „Kodėl stoji į Vietinę Rinktinę?" kiekvienas atsako: „Todėl, kad nemažiau, kaip savo motiną, myliu Tėvynę. Stoju vien tik iš pasišventimo. Juk niekas manęs neverčia. Juk jau laikas organizuotis. Vėlu bus tada, kada priešas įsiverš į mūsų kraštą".

Lietuviškoj komendantūroj buvo tikra šventė. Registracija baigėsi.

Sodžiuose, miestuose, mokyklose iki šiol tebegyvena savanoriai „tirpsta" nekantrumu, belaukdami tos dienos, kada jie bus pašaukti išvažiuoti į kario gyvenimą. Jie laukia karštai ir tvirtavališkai. Visų jų namuose jau stovi suruošti lagaminėliai, kuriuos bereikia tik baigti pokuoti ir išvažiavimo dienai atėjus uždaryti. Kiekvienas jų dabar jau turi suplanavęs išvažiuojant atsisveikinimą su namiškiais ir kitais brangiais artimaisiais.

Komendantūra visom išgalėm skuba ruošti ūkio dalis, kurios išlaikys atvažiavusius savanorius. Geraširdžiai vietiniai žmonės nepalieka prie *šio rūpesčio neprisidėję. Iš jų ne* vienas geradėjystės vedamas komendantūrai yra paaukojęs indų ir kt. būtinų kasdieniniams reikalams atlikti dalykų. Jau buvo pašaukti ir *išvažiavo kariuomenėje tarnavusieji.* Greit išvažiuos ir jaunieji savanoriai.

Mūsų padangėj jau jaunutis pavasario veidelis kyšo. Dangus šypsosi žemei. Žemė bunda. Pasigirsta prisikėlusi pavasarėlio giesmė, kuri visu savo jautrumu sminga į žmogaus sielos gelmes. Žmoguje naujas atgijimas.

Iškilmingas atsisveikinimas

Kovo paskutinės dienos. Žmonė*se šventiškas sujudimas — Vietinės* Rinktinės savanoriai išvažiuoja. Atsisveikina su savo motulėm, sesutėm ir kitais jų širdžiai brangiais artimaisiais. Ne vienas tėvas išveža du tris *savo sūnus. Mergužės* išvažiuojančių krūtines papuošia tautinėm juostelėm ir rūtų šakutėm. Kitos įduoda ir eilutę, sueiliavusios. Paskutiniai rankų paspaudimai, paskutiniai *pasibučiavimai* — ir jau vežimai už kiemo vartų. Paskutinį kartą pakyla aukštyn žegnone sūnus laiminanti motinos ranka. Vežimus lydi motinos akys, kol jie visai pranyksta.

Mieste šventė. Gatvėse savanorių tvanas. Mokyklų patalpos užimtos. Jose šiandien apsistojo Vietinės Rinktinės vyrai. Komendantūros karininkai dirba sušilę. Aktualiausias uždavinys — tiekimas.

Kovo 30 d. rytą Nepriklausomybės aikštėje iškilmingas atsisveikinimas. Štai gimnazijos orkestro lydima atžygiuoja dailiai išsirikiavusi didžiulė savanorių mokytojų, studentų ir gimnazistų vora. Paskui ją žygiuoja ūkininkaičių savanorių vora. Nepriklausomybės aikštė užtvinusi žmonėmis, kurie kiekvienas veržiasi į pirmąsias gretas, norėdami iš arti pažiūrėti į savo pažįstamų savanorių veidus. Visuomenė, *pagauta savanorių ryžtingo užsidegimo,* kelia entuziastiškus valiavimus. Visuomenės tarpe matyti ir aukštieji vietos įstaigų pareigūnai. Lietuvos Rinktinės vyrai, karininkų *vadovaujami, sustoja pačiam* aikštės centre. Po poros akimirkų atiduodama pagarba ateinančiam komendantui, kuris, pasveikinęs jaunuolius, pasako trumpą, bet nuoširdžią kalbą. Toliau palinkėjęs aukštai išlaikyti lietuvio kario garbę ir po kovos visiems sugrįžti į tėviškę, komendantas atsisveikina. Dar kalbėjo apskrities viršininkas, gimnazijos kapelionas kun. Stašys, adv. Glemža ir vietinio Karių Globos Komiteto pirmininkas, kurio iniciatyva jau pat pirmąją dieną savanoriams buvo įteikta 1000 vokų ir popieriaus. Po kalbų nuaidėjo Tautos himno garsai. Iš minios paskutinį kartą pakilo miškas rankų, kurios mosikuodamos atsisveikino su savanoriais.

Su ryžtingai aidinčia daina ir lydinčiu orkestru bei minia moksleivių ir visuomenės savanoriai nužygiavo į geležinkelio stotį, iš kur, sėdę į traukinį, išvyko į paskyrimo vietas.

Lietuvos Jonas

Bombarduota Režeknė Latvijoje

ON. RYGA. Oficialus pranešimas: Naktį į balandžio 7 d. sovietų lėktuvai numetė bombų į Rezeknę, rytų Latvijoje. Padaryta žalos pastatams. Ligšiolinėmis žiniomis, nuos*toliai civilinių gyventojų tarpe* siekia apie 100 užmuštais.

BERNAS, *(NL).* Šveicarų laikraščio „Die Tat" žiniomis, Sovietų Rusijoje esą sudaryti italų kariuomenės junginiai. Jie veikią kartu su sovietų armija, bet italų karininkų vadovybėje. Ši italų kariuomenė, Badogliui sutikus, esanti sudaryta iš 50.000—80.000 italų karo belaisvių, kurie 1942 ir 1943 metų žiemą pateko į sovietų rankas.

1. GAMTOJE

*Susimąstęs stūksai didus,
sieki saulės, sieki žvaigždžių, —
ir slepi didingus sapnus,
purpuriniuos šilkuos debesų...*

*Šimtamečiai apsupę tave,
o didingas, Karaliau, erdvių!
Tau kasnakt vaidenasi čia,
garbė senų karžygių.*

2. SAULĖTEKYJE

*Iš rūkų ir miglų, nakties tamsios —
tu, kaip milžinas kelies į saulę,
lyg maldaut palaimos šviesios,
Tėvynei ir pasauliui.*

*Tu išblyškusiam danguj nuo vėjų,
pasidabinęs žiedų margąja kepure, —
Žygius primindamas trofejais,
vergi saulę ir mane.*

*Tada didingas tu — nepasiekiamas,
tavyje tiek garbės ir kančios.
Tu nepamirštamas ir nepaliekamas
Ir tu neapverkiamas ašarom karčiom*

*Pro tave lėkė daug metų, sutemų ir miglų
ir visi tavo viršūnės žiedus bučiuoja —
Tu toks neaplenkiamas visų
gyvybės ugnimi alsuoji.*

3. NAKTĮ

*Siaubu aplink, bet didinga —
vėjelis vos kedena.
Slepies tyloj slepingoj,
praeitis vaidenas.*

*Tamsu, ramu, taip gera.
Apsuptas debesų, kai rymai,
lapelis sidabrinis šnara
kvepia kruvini arimai.*

4. RYTĄ...

*Dar išauš tau rytas,
prošvaistėm žaruos —
ir kančioj raškytos
rūtos sužaliuos.*

*Žydės dar ramunėlė,
arimuose sava —
nes didį gandą kelia
Tėvynė Lietuva!*

Liepsnų ženklai naktį

PRIEŠO TERORISTINIŲ PUOLIMŲ TAKTIKA

Kas turi progos stebėti priešo bombonešių naktinį oro puolimą iš tam tikro atstumo, tas galėtų jį laikyti stebuklingai gražiu feierverku, jeigu tai nebūtų žiauri, kruvina tikrenybė. Juk kiekvienas teroristinis puolimas yra kautynės tėvynės fronte, tikrąja to žodžio prasme, kada abiejose pusėse panaudojamos gana žymios pajėgos ir žymus skaičius ginklų.

Nutilus paskutiniam sirenų garsui, mieste ir kaime viešpatauja visiška nakties tamsa ir laukimo tyla. Greit tolumoje sužaibuoja kurios nors priešlėktuvinės baterijos pirmieji šūviai, o ten, kur susikryžiuoja šviesosvaidžių (prožektorių) šviesų pluoštai, žybčioja sprogstantieji priešlėktuvinės artilerijos sviediniai. Tada vis labiau sustiprėja priešlėktuvinės gynybos sukeltas triukšmas, ir pradžioje visai tyliai, o paskui vis stipriau nakties danguje pasigirsta motorų ūžesys.

Pirmieji priešo lėktuvai — taip vadinami vadovai — artinasi prie miesto, pasirinkto šios nakties puolimo tikslu. Dabar pasirodo taip pat vokiečių naktinių naikintuvų pasižymėjimo signalai. Dabar paaiškės, kurioje vietoje reikia laukti puolimo. Ar vadovai suras numatytą taikinio plotą, ar jie apsiriks? Ar puolimas lies tiktai miesto centrą, ar kariais tik miesto pakraštį? Netikėtai išsklaido taikinio paženklinimo bomba, kuri sušvinta kaip angelas liepsnos. Žemyn leidžiasi didelė kekė įvairiaspalvių šviečiančių lazdelių, kurių tam tikras skaičius, kaip prisegtos, kabo ore. Vienas vadovas atlieka pirmąjį taikinio paženklinimą — „Kalėdų eglutė", nes taip liaudis pavadino šią britų bombonešių naktinių šviesos ženklų rūšį. Tam tikrame atstume nuo pir*mojo išsiskleidžia antrasis taikinio* paženklinimas.

Tai buvo parengiamieji veiksmai. Betarpiai po to seka baisi teroristinio puolimo tikrovė. Atskirų vadovų motorų ūžesys pereina į bombonešių masės nepertraukiamą duslų ūžimą. Bombonešių masė paima kryptį į šviesos ženklus, tiksliu ten numesti savo bombas. Iš pirmųjų padegamųjų bombų sukeltų silpnos šviesos plotų ryškiai išsiskiria sunkiųjų bombų ir oro minų sprogimai. Milžiniškų detonacijų garsai aidi naktyje, kuri vis labiau panašėja *į dieną. Didingas* feierverkas susidaro iš priešlėktuvinės artilerijos šūvių blykčiojimų, sprogstančių sviedinių šviesos taškų, naktinių naikintuvų šviesos signalų, priešo *ženklinių* bombų kekių numestų bombų sprogimų ir kylančių gaisrų.

Kažkur staiga pasirodo balti brūkšniai, tai naktinių naikintuvų trumpi ugnies smūgiai šviečiančiomis kulkomis. Jeigu po to pasirodo oranžinės spalvos liepsna, tai žinan*čiam aišku, kad čia pradeda* degti mirtinai pataikytas priešo bombonešis. Iš mažo liepsnos liežuvėlio pasidaro šviečiantis sviedinys, kuris po kelių sekundžių išsiskirsto ir palikdamas ugnies pėdsakus krinta žemėn. Numušimas!

Tuo būdu teroristinis puolimas surištas su daugybe šviesos efektų ir su didžiuliu kautynių kurtinančiu triukšmu, kol tą vaizdą užtemdo vis didėjantieji dūmų debesys. O kada užgęsta „Kalėdų eglutės", ir nutyla priešlėktuvinės artilerijos užveriamoji ugnis, puolimas baigtas. Tiktai šen bei ten pasigirsta naktinio naikintuvo motoro ūžesys, kuris mėgina pagauti kokį nors atsilikėlį priešo lėktuvą. Tada likusią nakties dalį matyti danguje gaisrų pašvaistės. Daugelis tūkstančių rankų dabar stengiasi gesinti, tvarkyti, nešti, gelbėti.

NUO PUOLIMO BANGOMIS IKI KONCENTRUOTO TRUMPO PUOLIMO

Ne visada naktinio teroristinio puolimo vaizdas yra buvęs toks įspūdingas. Dar apytikriai prieš metus britų oro puolimas susidėjo iš paeiliui vykstančių puolimų, kurie dažnai trukdavo keletą valandų. Tuo laiku britų vadovybė savo bombonešių pajėgas panaudodavo taip, kad jos puldavo banga paskui bangą, tarp kurių būdavo dažniausiai trumpesnės pertraukos. Kiekvieną banga *paleisdavo šviesos* šaltinius su parašiutais ir jųjų šviesoje mėgindavo susirasti kokius nors taikinius. Šis puolimo būdas, pačių britų lakūnų pavadintas „taikinių bombardavimu", *galėjo turėti* tikslą susirasti ir pulti tam tikrus pavienius taikinius. Tačiau oro karo praktikoje jau tada pakankamai dažnai buvo bombomis pataikyta į *civilių gyventojų gyvenamus* kvartalus.

Atviras palieka klausimas, ar britų bombonešių pajėgų vadovybė neperdaugiausia tikėjosi pasiekti šiąja *pradžioj* naudota taktika, ar ji dėl to nustojo vaidinti grynai kariniu požiūriu svarbių taikinių bombardavimą, tikėdamosi daugiau naudos iš grynai teroristinių puolimų. *Tačiau faktas, kad ji* atsisakė pradžioj naudotos „taikinių bombardavimo" taktikos, pereidama prie taip vadinamo „plotų bombardavimo". Bombarduojant plotus nebesvarbu *ieškoti tam tikro taikinio,* o tiktai taip tirštai apmėtyti bombomis didesnį ar mažesnį plotą, kad jame viskas būtų sunaikinta. Vietoj atskirų taikinių, čia bombarduojamas *didesnis taikinių plotas.* Praktiškai tai reiškia, kad britų teroristinio puolimo metu daugiausia nukenčia gyvenami kvartalai, nes taikinio plotas, paženklintas nakties

Geležinis mauja vietas

Jau ir išvykstame — užteks tupėti vienoje vietoje. Sudiev, nūrūs, tamsūs, šiurkštūs grūtsos, bunkeriai, sudiev, vandeniu patvinusios susisėjimo eigos, kulkosvaidžių lizdai, gyglūotų vielų kliūtys, užmiuoti aukai ir granatų išraustos duobės; sudiev, skurdžios lūlnelės, sudiev, skersai ir išilgai išvaikščiotos ir prakaitu aplaistytos aplynkės. Kiek kartų jūs aidėjot kautynių garsais ir šviesėt kruvinais ugnies ženklais tūmis! Vietos gyventojai dar ilgai minės žvalų ir linksmą lietuvį, kaleivį, kad jis, aukodamas gražiausias savo jaunystės dienas, saugojo jam visai svetimo krašto turą ir jūmonių gyvybę. Tačiau, gal būt, jau niekuomet neteks čia sugrįžti. Įtempti ir sunkūs kautynių veiksmai, kuriuose paskutinį mėnesių būvyje apylinkėje vykdėme, jau užbaigti ir mūsų buvimas čia jau nereikalingas. Bunkeriai, kurie iki šiol saugojo mus nuo pūgų, šalčio, darganą ir klastingo priešo kulkų, taip pat mums nereikalingi — mums išvykus gali jais priešas pasinaudoti, todėl gautas įsakymas juos sunaikinti. Vyriausybės dienoryte iš jūsų šaudymo angų veržėsi liepsna ir juodų dūmų kamuoliai — tai mūsų pačių rankų darbas. Tirkti dūmų kūdai apklojo visą Vaškovo aisparos — Mažnil liepsnojančius ir griūvančius bunkerius, norėtųsi garsiai sušukti, kad visas pasaulis galėtų išgirsti: „Viešpatie, ką mes darome! Ištisas mėnesias statėme, tobulinome, grūtsome ir naudojomės, o dabar per valandą laiko tą savo darbą dogėsiais ir griuvėsiais paverčiame". Sunku ir nepakėlimas skaudu tą savo darbą vykdyti, matyti jo pasekmes. Tačiau to reikalauja karas, o jo reikalavimai visados būna kieti ir negailestingi — tai lediai ir ramiai žiūrėti į pleškančias ir griūvančias mūsų požemines būstines.

Telefono ryšys jau nuimtas, visas karinis turtas ir sunkieji ginklai pakrauti į sunkvežimius, kareivinės ir pastotes, jau kaukja mašinų variklial. Dalis kareivių sulipa ant mašinų sukrautų daiktų ir paruošę automatinius ginklus greitam veiksmui, laukia, kol mašinos taip pat judės pirmyn; kiti pėsti, lydėdami municija pakrautas gurguoles, turės pasiekti artimiausią geležinkelio stotį. Rytuose pasirodė skaistė, rytoj dausė saulė ir, tarsi nenorėdama matyti žmonių rankomis užkurto „ugniaklanio", skubiai pasislepia už debesio.

Vincas, Augustas, Stasys ir Vacys, su kuriais viename bunkeryje gyvenau, jau sėdėi mašinoje ir erzina mergaites, kurios ligesnį laiką plovė mūsų baltinius ir šlavė dabar plovę taip pat paprastas ir lengvas darbas. Vežamės su savimi spygliuotos vieos ritinius, pasaką, visokiausius lentgalius, baldus ir kt. Kai kas vargsta ir su gyvu inventoriumi. galvi gieda, ožka kudakina, parsai žvingia ir dar visokiausi balsai sidi sausakimšai prigrūstuose vagonuose. Iš patyrimo žinome, kad viskas, ką turime, kartais labai pravertės. Juk nežinome, kokioje vietoje teks apsistoti, gal pirmame lauke teks įsikurti ir tada kiekvienas menkas turimas daiktas turės savo ypatingą vertę.

Lauko virtuvės ant platformų jau pakrautos, rūksta. Virėjai šviulstai su samčiais ir skuba virti pietums sriubą, nes jau pradeda temti. Pilvas prašyte prašosi ką nors šilto ,i ji ipilti. Su kattiluku prisiartinu prie vienos virtuvės ir, padaręs nuolankią mina, prašau ipiliti koj samtį. Virėjas, geros žiedas žmogus — nors man lė jo virtuvės ir nepriklausąo — ipila du samčius tirštos žirnienės. Pasikvietęs draugus, su geru apetitu srebiu karštą sriubą. Snlegas stambiais kaisnais drimba mums ant veidų, šaltas šiaurės vėjas dūksta su snieguotėmis, ber tai mums gero apetito negadina. Kartas nuo karto nuo serijų stiprių sprogimų suvirpa oras ir mus apiberia smulkia sulaužyta žemės grumstai. Čia kažkur netoliese tiesiama geležinkelis ir jo iškasai sprogdinuona žemė. Truputį pasistirpinę, apžūrime savo vagoną. Atrodo, kad viskas tvarkoje, visi daiktai sukrauti savo vietoje, čiužinai patiesti ant grindų — galima ir pailsėti. Tačiau Vincas pastebėo, kad dar ne viskas tvarkoje, nes triūsta svarbiausiojo dalyko — pečiuko. Vinco ir Vacio rūpesčiu pečiukas greit buvo iš kažkur atvilktas į mūsų vagoną. Jį gerai prie grindų pritvirtinome, kad traukinyui esant neapvirstų. Reikėjo skubiai išspręsti kuro klausimą. Su Vaciumi imam tuščią dėžę ir einam prie garvežio. Čia mums garvežio kurikas pripila pilną dėžę anglių, ir reikalas buvo atliktas. Kartas nuo karto pailsėdami, atveskam sunkią dėžę į vagoną ir užkuriam pečiuką.

Lauke jau visiškai sutemo. Pasikrovimas baigtas. Vežikai šeria arklius, šoferiai balgia ant platformų pritvirtinti automašinas. Viename vagone sustabmda daina:

„Ei, Žirgel, ir sušvingan!
Ko sušvingai, ko sušvingai?..."

Dainai pritaria armonika. Ėsėlono budintis karininkas speina visus vagonus ir duoda nurodymus, kas reikės veikti pavojaus atveju. Laukiame išvykimo. Tačiau tiršą naktį traukinys stovėjo vietoje. Vagone šilta, patogiai ant čiužinių išsitiesę, vienas po kito pristigiaudę, pradėdame snausti.

Aušant mūsų ėsėlonas lėtai ir P. stotelės šiaurės kryptimi. Truputį lėgėriame ant pečiuko šaltūdos kavos, užkandame ir prastūmę vagono duris, stebime apylinkes. Pro mūsų akis pramirga miškuotos lygumos, kalnai, ožo plutą subaudę vingiuoti upeliūkčiai ir geležinkelio apsaugos vieniši bunkeriai. Braška vagono kampe sukrautos dėžės, monotoniškai dunda vagono ratai, miję ir pasiekę lipinti akis, nes dūrankstus rytas.

K. stotis. Čia pastovime ilgesnį laiką. Garvežys prikabinamas kitame ėsėlono gale ir pasukame šiaurės vakarų kryptimi.

Vakarop mūsų dėmesį atkreipia dideko G. miestelio bažnyčių ir cerkvių balti bokštai. Čia mus mūsų iškrovimo vieta ir iš čia, dar nežinia kokiomis priemonėmis, teks pasiekti naujoji stovėjimo vieta.

Dar viena naktį nakvojame vagone. Kažko visi paniuro ir nesmagūs nes velniškai nuobodu trinitis vagone Vincas randa gerą priemonę įkyriam nuobodului nuvytį: išpakuoja iš dėžės mūsų baltiems globojančio komiteto padovanotą radijo aparatą ir paruošia veikimui. Jonas, užsirioglięs ant vagono stogo, įtraukęs anteną. Po keletos minučių girdimi rašytojo Paukštelio „literatūrines aktualijos", po to klausomės lietuvių karių valandos. Radijo bangomis atplaukiąs garsai ir žmogaus balsas mus vagoną pripildo švelnaus jaukumo. Mes jaučiamės, kaip savo šeimos tarpe, toli esančios tėvūkės namuose.

Išyte prie ėsėlono privažiuoja kelioliks automašinų. Skubiai iškrauname iš vagonų ir pasikraunamę į mašinas. Vora susirenka miestelio centre prie pieno, vedančio į S. miestelį. Turėdamas truputį laisvo laiko, pereinu keletą gatvių. Didesnė gyvenamų kvartalų dalis išdegusi ir artilerijos sviedinių ižgriauta. Skelbimų ir mirgą tvirtinasplyviais artisaukimais, kviečiančiais jaunus vyrus imtis ginklo ir ginti Baltgudijos žemę nuo besiveržiančių bolševikų. Prie apskritos vyko naujų gyrgnnasiai jaunų ir pagyvenusių vyrų būriai. Priešinu prie jų arčiau ir teirautjuosi, kokiu tikslu šie vyrai čia renkasi. Kaitinuotas aptyrusios vyras man paaiškina, kad jie visi atvyko įsiregistruoti į organizuojamus baltgudžių kariuomenės pulkus.

Išgirdęs batalijono mašinų signalus, skubu į voros išvykimo vietą. Vėl riedame pirmyn. Pakelės pilnos jaunų vyrų, vykstančių į naujųjų registracijos punktą. Pakelėje riogso aptižę, skurdūs kaimai ir sudegintų dvarų griuvėsiai. Prie jų trūtsia įvairių tautybių karinial dalinial — jie skubiai kasa apkasus, nuo spygliuotų vielų kliūtis ir smalsiais žvilgsniais mus palydi, tarsi klausdami iš kur ir į kur mes skubamę.

Pasiekę sustoję skardžių siaura upeliūkčių, sustojame: sudegintas tiltas sustabdo mūsų vorą. Tiriame šalia sunaikinto tilto skubotai pastatytą siaurą tiltuką, ar jis atlaikys sunkiąsias pekinas mašinas. Pirmiausia paleidžiame apytuštę mašiną ir ji be didelio vargo atsidūrė kitoje upelio pusėje ir lengvai nugalėjo aukštą skardžio šlaitą. Sunkiau pakrautoms mašinoms pasirodė blaitas nekandamas. Vienos mašinos ir bukayro pagalba visas mašinas užtempiame šlaitu ant pleno. Tvarkomasis dalinys jau pasiekė M. bažnytkaimį ir pradėjo apylinkių žvalgymą. Pasirodė, kad ligesnį laiką čia teks apsistoti. Kalnuotos apylinkės man primena mano tėvūkės laukus. Netoli matyti didokas ežeras, o už jo — mėlynuoja platūs miškų masyvai. Visus ginklus paėmę sveiki, veikimui pradėjome tvarkytinę darbą.

metu tiktai šviesos ženklais, vis dėlto yra toks didelis, kad jis niekad negali apsaugoti mūsų nuo bombų, arba pramonės įrenginiais. Be to, vokiečių civilių gyventojų gyvenamieji kvartalai, be abejojimo, puoniami sunaikinti, kad nebūtų priėję galima nusmukdyti gyventojų moralę. Tačiau tai, kad teroristinių puolimų rezultatai yra kaip tik priešingi, kad į sunkiausius vokiečių nuostolius sukelia ne bombų ir ne šaudymas nuotabiu kietumu, įrodo, kad teroristinis oro karas neįvykdė jojo išradėjų svajonių ir jų niekad neįvykdys.

Pereinant prie plotų bombardavimo tuo pačiu buvo siekiama sutrumpinti puolimą laiko atžvilgiu. Tuo būdu priešinasis turėjo būti paralyžiuojamas vokiečių priešėjėvinė dvasinyba. Juo daugiau turima laiko kovai su priešo lėktuvais, tuo daugiau priešėlėktuvinė artilerija ir naktinai naikintuvai gali jų numinėti. Idea, las būtų tada, jei priešo lėktuvai atskrisių vienas paskui kitą tokiomis pertraukomis, kad priešėlėktuvinė artilerija ir naktinėj naikintuvai galėtų veikti priešė kiekvieną atskiraf. Iš kitos pusės mažiausiai galimumų numušti daug lėktuvų turima tada, jeigu vienu laiku reikia kovoti su viais.

Britų naktinial teroristinial oro puolimai šiandien, palyginti su anksčiau, vykstą trumpą laiką. Dėl to vokiečių oro gynyba iš karto atsiduria sunkioje padėtyje. Reikėjo gynybą pertvarkyti kitais pagrindais Šis pertvarkymas buvo atliktas visiškai sėkmingai. Nors priešas daro viską, kad apeitų oro gynybą ir jos veikimą sumažintų puldamas blogu oru, jojo nuostoliai per šiuos puolimus didėja.

VADOVŲ VAIDMUO

Britų teroristinių puolimų taktika tokia, kad kiek galima didesnis bombonešių skaičius ir trumpiausiu laiku atskrisių virš taikinių plotė, kuriame būtų tirščiau apgyventa miesto dalis. Tai reikalauja, kad jau išankstio būtų iš pagrindų organizuojamas puolimas. Kadangi bombonešiai iš įvairių aerodromų pakylą, dažnai esančių toli vienas nuo kito, tai kiekvienam lėktuvui turi būti numatytas artiarytinas laikas ir kryptis greitis, oriniu pasiekti centrinėtą, trumpiausiu laiku įvykdytą taikinių plotė puolimą. Susidūrimo pavojus ore išvengiamas tuo būdu, kad lėktuvai iš anksto gauna pagalba rikiuojami gilumon, ir kad pajėgos paskirstomos įvairiuose skridimo aukščiuose.

Didžiausias sunkumas, būtent taikinio plotę suradimas. Pirmiausia atskriudiesms lėktuvams, jau kūrį laiką nugalimas naudojant taip vadinamus vadovus. Taikinio plotę suradimas ir jojo paženklinimas šviesos ženklais yra dažniausiai vadovų arba apšvietimo eskadrilės uždavinys, kuriųj gjulos susideda iš labiausiai patyrusių ir geriai nusimanančių navigacijoje lakūnų. Tačiau nerekia galvoti, kad britų naktinial bombonešiai šiandien dar nukreiptų savo puolimus į tokį nors ypatingą taikinį. Visos šviesos paženklinto plotoribose lėmsetos bombos yra išmestos be taikymo!

Taikinio erdvę vadovai paženklina taikinio ploto ribose. Dažnai, bet jokiu būdu neviisuomet, taikinio erdvė pirėl tai apšviečiama šviečiamomis bombomis su paraišiutu. Tai kūrį plotas paprastai paženklinamas žemės paviršiuje ir atitinkamai ore. Žemės paviršiaus ženklinimas vyksta taip, kad įmetama dideisnis skaičius šviečiančių lazdelių, kurios dažnai kriną žemėn ir žemės paviršiuje sudaro kelių šimtų metrų spindulio šviečiančią dėmę. Yra kiek ir metamas didesnis skaičius šviečiančių lazdelių, kurios taičiau leidžiasi žemyn labai pamažu ir kurios dūlėsi, kaiės pavaldusi taršiamai stovi ore. Būna ir taip, kad paženklinamas tiktai žemės paviršius. Atskiriems paženklinimams naudojamos įvairios spalvos arba ir spalvų mišiniai. Spalvų derinys keičiamas per kiekvieną puolimą. Dažnai paženklinimai vykdomi keliose vietose taip, kad dviem ar trimis paženklinimais užtvyrinus taikinio plotę, šviesos paženklinimai sudaro daugiakampį, kurio plotas yra bombardoutinas. Taip pat galimi abu ženklinimo būdai vienu kartu. Kaip užgęsti vėl šviesos kekių, tai vienas vadovu, kurie vieni per visą puolimą lieka vietoje, i jos vietą paleidžia kitų. Paženklinimas išryškinamas dar ženklinant bombonešį ir tuo, kad pirmieji bombonešiai, kaip taisyklė, lėmeta daug padegamųjų bombų, kurios savo kelio padeda pažinti taikinio plotą. Kartais šviesos ženklais paženklinamos tos vietos, kuriose aisdėrus lėktuvams turi būti paspaudžiami bombų išjungianieji mygtukai. Tuo būdu norima pasiekti didesnės bombų koncentracijos.

BOMBONEŠIŲ VAIDMUO

Vadovų eskadrilė atpalaiduoja bombonešių junginius nuo sunkaus navigacijos darbo. Jiems užtenka tik apytikrai priartėti prie taikinio, nes ten jie jau pasieti taikinio paženklinimus arba net pirmuosius gaisrus ir tuo būdu lengvai gali įvykdyti puolimą.

Paprastai, britų naktinial bombonešiai skrenda gana susigiaudę, nesudarydami tačiau, aiškių rikiuotės formų, viendolu kurio taikinio link. Tuo būdu jie sudaro taip vadinamą bombonešių masę. Jųjų marširuial nebūtinai sudaro tiesią linją taikinio kryptimi. Atvirkščiai, dažniausiai gynybos kiaušinino tikslu jie skrenda tarjamo taikinio kryptimi, kurio apylinkėse tada pakeičiama kryptis ir po to palmama kryptis i tikrąjį taikinį. Šis posūkio taškas vadovų paženklinamas ypatingom.s ženklinimo bombomis. Dėl to pastiaro, kad britų naktinial puolimai vyksta iš tokių kryptų, kurios rodos, reikalauja aplinkinio kelio. Trumpiausiame atstume nuo taikinio dažnai dar kartą paženklinamas vienas taškas, nuo kurio pradedamas vykdyti faktinas puolimas.

Siekiama kiek galint didesnio puolimo koncentravimo, kad dažyvaujant ir labai stambiems bombų junginiams, puolimas būtų įvykdytas per 30 iki 40 minučių. Atskiri bombonešiai taikinio plotą perskrenda tik vieną kartą ir tiesiu keliu. Iškridus iš taikinio ploto, lėktuvai pakyla lengvesnę kelionę ir gal arba į naują posūkio tašką, iš kurio skrendama į savo aerodromus.

Bombos metamos be ypatingo taikymo tiesiai į taikinio plotą. Atskiri lėktuvai paprastai nešą drauge su savimi sprogstamųjų ir padegamųjų bombų. Sprogstamos ir ypač minų bombos, targ kitko, skirtos neleisti PLA jėgoms pradėti gesinti kylančius gaisrus, o be to, kad suardytų sudėtą ugnį ir sudaužytų langų stiklus, ir kad iš to kylantis skersvėjis sudarytų sąlygas gaisrams plėstis. Be to, sprogstamosios bombos turi pagalbinį vandenio kiekį, tuo būdu apsunkinti gaisrų gesinimą.

Prieš gerai apgalvotą britų teroristinių puolimų naikinimo technika vokiečių gyventojai pastato nasrylimą išgėbėti ką tik užgesinti tuos gaisrus kuriais galima kovoti. O kad puolimai nebūtų vykdomi taip planingai, kaip norima, tų pačiu rūpinasi priešėlėktuvinė gynyba. Ši kovuodamos netiktai nuo uždavinys ne tiktai nuo muš, galimai daugiau bombonešių, bet ir su trukdyti suplanuotą puolimo koncentravimą. Pasiekėmai, kuriuo atvėjiu vis dėja, sunkiai gali būti reiškiami skaičiais, čiau turi remiamę vertę, kaip lėktuvų mušimai.

(Iš „Der Adler Vertė H. A

Pietinis frontas ruoš.

GRANDINIS Antanas PASAKOJA

Po pietų pastatė mane postan. Atėjau tilto vidurin. Žiūriu žemyn. Taip aukštai jis pakabintas, kad net galva sukasi. Tik girdžiu: urrr... uuuurrrrr... urrr, urzgia „sveč ai" virš debesų. Staiga kai žiebs kelias bombas, tai ir prisiplakiau prie geležų ir pradėjau potieriaut. Drebu visas, kaip epušės lapas. Reikia bėgti, nes kai tvos ko gero tiltan, tai ir nugarmėsiu su viskuo upėn. Ant pylimo vis geriau. Puldamas ir klupdamas, pasiekiau sargybinę būdelę. Palindau po ja. Po faneriniu stogeliu vis saugiau, pamaniau. Pamažėli iškišu galvą ir dairaus dangun. O čia vėl kai davė visai netoli miškelin, tai tik pakilo ugnies ir dūmų kamuoliai, liepsna per sniegą cir... cir.., cir.. cirrrr... skrieja, tykodama pagriebti ką sauso ir uždegti. Flakai drebina orą. Guliu prisispaudęs prie mielos žemės. Kaip baisu pirmą kartą atsidurti tarp ugnies ir plieno.

Taip kartojosi iš eilės net keletą dienų. Pasirodo, kad kaime gyveno vieno buvusio rusų komandiriaus žmona, turėjusi radijo siųstuvą, kuriuo ji pranešdavo saviesiems apie bombardavimo rezultatus. Gražuolė buvo šita „kapitonienė". Prie jos daug kas piršosi. Veltui. Po kurio laiko vienam mūsiškių vis dėlto pavyko. Kada jau jie susigyveno, vyrukas sako:

— Nusibodo kariauti. Kasdien mirtis ir mirtis prieš akis. Gyventume kartu, būtų linksma, smagu.

— Mudu pasilikti vis tiek čia negalėtumėm, — sako „kapitonienė".— Mat, aš komunistė, turiu radijo siųstuvą, žinias perduodu. Dabar nėra kaip atsimesti.

Flakistas savo tikslą atsiekė. Tilto bombarduoti lėktuvai daugiau nebeatskrido.

Mus paskyrė kiton vieton. Paskutinį kartą atsigrįžau į tiltą, ant kurio tiek daug baimės turėjau. Apsidžiaugiau sveikas kaulus išnešęs ir nulingavau pirmyn, pakrautą kuprinę ant nugaros nešinas.

Atvykome į ežero pakrantę. Turėjome saugoti, kad rusai ledu nepereitų ir nesmogtų kur nors. Šaltis pakilo iki —45°C. Šokinėji vietoj, plasnoji rankomis, suki vieną kitą ratu, kojom trypsi, o kaip šalta, taip šalta.

Žiūriu, kad netoliese dar vienas su šalčiu kamuojasi. Rodos, maistininkas.

— Aha, čia tau ne sviestą durtuvu kapot ar cukrų svarstyt, — šaukiu jam ir juokiuos, kad štabistus nors kartą išsiuntė papatruliuot. Anas paskersavęs ateina pas mane. Žiūriu ir netikiu: pakrapštau akis — tas pat. veidas.

— Atsiprašau, tamsta majore, aš maniau, kad tai mano draugas, — atpyliau kaip rožančių bataliono vadui ir stoviu išsitempęs.

— Nieko, nieko. Gyvenime retkarčiais pasitaiko suklysti, — atsakė majoras ir nužingsniavo toliau. Man širdyje lengva pasidarė.

Parėjau namo.

— Antanai, vadas tave šaukia, — suriko viršila. Nutirpau vietoj. Dabar „porcija" garantuota. Nedrąsiai įslinkau kambarin ir manevruoju pirštais.

— Ar galėsi būti mano pasiuntiniu? — paklausė leitenantas.

Nudžiugau. Pasiuntiniams neblogai. Tuojau žengiau žingsnį pirmyn, sumušiau kulnimis ir drąsiai atrėžiau:

— Sugebėjau būti pulko vado vežiku, sugebėsiu būti ir pasiuntiniu.

Pradėjau eiti „svarbias" pareigas. Būrys siunčiamas naujiems uždaviniams.

—°—

Pasikrovę šaudmenų važiuojame į pirmąsias fronto linijas. Iš abiejų kelio pusių tęsiasi dešimtimis kilometrų miškas. Artilerija iš visų pusių griaudžia be perstojimo, kalena kulkosvaidžiai. Mūsų vežikai rusai nebenori važiuoti. Slapstosi. Mes susirenkame po vieną ir vėl pirmyn.

Slenkam toliau Kelias vis sunkesnis ir sunkesnis. Kautynių triukšmas vis didėja. Man jau šilta ir šalta darosi.

Sniegas drimba taip tankiai, kad nieko nematyti, kas priekyje per porą metrų darosi. Mano rogės staiga užkliuvo už akmens ir vos neapvirto.

— Kas tą akmenį čia ant kelio užritino? — šaukiu. — Numesk šalin jį, — įsakau rusui. O šis kad suriks: — Lavonas! Sužiūrom visi. Užpustytas gulėjo lavonas, o nuo šalčio pajuodavusi jo galva atrodė lyg akmuo. Vėliau pastebėjome, kad kitur kojos kyšo, rankos. Bebėgdami bolševikai nespėjo pasiimti savųjų.

Numatytoje vietoje iškrovę šaudmenis, pasukome kita kryptimi. Pusiaukelyje mus sulaiko lauko žandarmerija.

— Priešas, toliau važiuoti negalima.

Vokiečių pasiųsti žvalgai sugrįžo atgal. Tuojau pristatė daugiau pajėgų. Vokiečių kariams mes atrodeme nepažįstami. Daugelis jų nusipaišė mūsų tautinius ženklus ir surašę spalvas pažymėjo: Lietuva.

Pėstininkų daliniai, remiami tankų ir kovos vežimų, pradėjo pulti kaimą, kurį rusai buvo apsupę. Mūsų vora slenka paskui, pasiruošusi vežti sužeistuosius ir nukautuosius. Artilerija ir tankai atidarė tokią pragarišką ugnį, kokios savo amžiuje nesitikėjau išgirsti. Kaimas dega. Granatos „pučia" namus nuo žemės paviršiaus, lyg jie pūkiniai būtų. Liepsnos fone aiškiai matyti bėgiojantieji bolševikai, kuriuos kulkosvaidžių ugnis skina ir verčia liepsnon. Bet ir rusai nesnaudė. Sykį kai užgriežė iš savo „mandalinų" į mūsų vorą, tai nepasijutau, kaip atsidūriau viduryje voros po rogėmis. Kulkos tik zvimbia, kapoja sniegą aplink mane.

— Va, Jėzau, jeigu dabar ištrūksiu gyvas, tai, niekad nemirsiu, — sušnabždėjau ir pradėjau trečią „Sveika, Marija", laukdamas, kol kulka perskels pakaušį. O leitenantas stačias vaikšto voros priekyje ir pliekia iš automatinio pistoleto.

— Netaip jau blogai, tur būt, fronte, — pagalvojau ir bandžiau išlįsti iš po rogių. O kur gi išlįsi, jeigu šarvuotė taip stipriai įsispraudusi, kad nė pajudėti negaliu. Vora pajudėjo pirmyn. Gerą kelio galą pašliaužęs pilvu, šiaip taip išsikrapščiau.

Įslinkome kaiman. Liepsnos apimti dega lavonai, čirškia. Jų pilna visur. Savuosius sužeistus ir nukautus vežame atgal. Mūsiškiai kariai kantriai kenčia, o rusai rėkia, kad net laukai plyšta. Sugrįžę kaimelin gauname pailsėti.

Mes išsilaikėme prieš bolševikų mases, prieš ligas ir žiemą. Aš pats, prasėdėjęs 1941 — 1942 m. žiemą apsupime net šimtą trisdešimt penkias dienas, sveikas ir laimingai sugrįžau į laisvą pasaulį, bet jau žymiai kietesnis ir baimei atsparesnis. Kartą, kada pamačiau, kad bombos skeveldra, atsimušusi į leitenanto krūtinę, nukrito žemėn, net jo nesužeisdama, supratau, kad kiekvienas žmogus turi savo laimę. Tokią ir aš turiu. Noras būti policininku irgi išėjo iš galvos, o atostogų metu sutikęs Onytę, buvau sutiktas šypsniu. Ji apžiūrėjo mano pilną Wehrmacht'o uniformą, Demjansko atminimui skydą ir tylomis pratarė:

— Antanuk, kad taip tu būtum puskarininkis...

(Pabaiga)

J. S.

STASĖ NIŪNIAVAITĖ

TĖVIŠKĖ *ilgesiu* ALSUOJA

Toli Tėvynėje namučiai mylimi —
Ten šilta, gera ir jauku...
Tik Rusijoje piktas vėjas klaidžioja,
Lyg vargšas alkanas, paklydęs, be namų...

Pavasaris į tavo tėviškę ateina —
Nekliudė jojo kulkos, nei pašovė...
Pavasaris, lyg jaunas vaikas eina —
Nerūpestingas, žiedus sėjantis, berniokas.

Pavasaris tau sveikinimą iš Tėvynės siunčia,
Žmona jaunutė ir sūnelis mažas...
Klevai ir obelys, sodintos tavo, išsiilgusios belaukia.
Tave sula beržų stipriai pagirdyt rengias...

Į langą įremta maža nosytė,
Akelės laksto — vieškelin nuklysta...
— Mamytė, mama, ar tenai tik ne tėvelis grįžta?...
Kai supsis karkle katinėliai švelnūs, tu sakei, sugrįš jis...

Taip tėviškė visa šiuo alsuoja —
Tas ilgesys iki tavęs nueina...
Apie kareivį, brendantį per pelkes, einantį per gruodą,
Mergaitės sudeda gražiausią dainą...

MEDŽIAGINĖ PARAMA KARIAMS

Vilkaviškio aps. Karių ir jų Šeimų Globos Komitetas rūpinasi ne tik tais savo dalinio kariais, kurie yra Rytuose, bet ir tais, kurie gydomi ligoninėse bei sveikstančiųjų kuopoje. Prieš kurį laiką kuopoje lankėsi komiteto atstovas ir jis sužeistuosius apdovanojo knygomis, rūkalais ir kt.

Balandžio 1 d. pakviestiems į Vilkaviškį kuopos atstovams buvo įteikta apylinkės gyventojų suaukotų įvairių maisto produktų, skirtų pagerinti kariams Velykų stalą. Kariai už dovanas nuoširdžiai dėkoja.

J. P. P.

Karys mūsų sodžiuje

— Neduok, Dieve, jau daugiau tokios žiemos: lietus pliaupia ir pliaupia kiaurą dienelę, — skundžiasi Petras Jurkus, mano mylimas kaimynas iš Pakalniškių sodžiaus.

— Lietui lyjant, dėduli, nosies nenušalsi, — atrėžiu senukui.

— Ei, vaikeli, tu nei nekalbėk: gana jau to purvo. Mano atminime ir tai nebuvo tokių žiemų, kad lietus piltų, lyg šaltą rudens dieną, — numojo ranka Jurkus.

Prie didelės, tarytum nemažo kibiro, Jurkaus pypkės kabo vandens lašelis. Senis patraukia dūmą vieną kartą, kitą, ir vėl ruošiasi tęsti pokalbį. Melsvų dūmų debesėlis sklaidosi ore, o lietus vis daugiau ir daugiau merkia mielą motutę žemelę. Tamsūs debesys tebelaiko apkloję mėlynąjį dangų, tik protarpiais šypteli, lyg juokdamosi iš žemės vaikų, saulutė.

— Na, sakyk gi man, vaikeli, — vėl porina dėdė, — kaip ten dabar „vajavojas?" Sako, kad kokią ten naują „armatą" išradę, o kai paleidžia iš jos, tai tik ūkanos ir dar kokios: per sieksnį žmogaus nematyti. Tu mokytas... daugiau gal žinai.

— Bet, dėduli, einam pas mus į trobą, — kviečia senį pirkion, — lietus, mat, lyg iš kibiro pliaupia: bematant permerks.

Senukas pažvelgia į dangų, ar debesis nenuslinkęs, o paskui, lazdele pasiramščiuodamas, kiūtina mūsų trobelėn. Viduje randu besėdintį ir mano mokslo draugą, aštuntos klasės gimnazistą, Povilą. Dėdė Jurkus pasisveikina su visais, neaplenkdamas nei vaikučių.

— Na, Jurkau, kad tu vis dar nepasensti, — sako mano tėvas, — nei giltinė tavęs neima.

— Aš dar ir į „vaiską" galėčiau stoti, — juokdamasis atsako senukas, — tik dabar pėsčias nesuspėčiau su jaunaisiais. Vat, kad mašina ar lėktuvu vežtų...

Dėdė (taip dažniausiai pažįstami vadindavo Petrą Jurkų) labai mėgo kalbėti apie karą, lyg bičiulis apie bites. Turėjo jis ir pagrindą, ne taip sau pliauškė, kas ant liežuvio pakliuvo, kaip sako kaimo žmonės. Petras Jurkus rusų caro laikais penkis metus ištarnavo kariuomenėje ir rusų - japonų kare dalyvavo. Todėl ir šiandien pradėjo nuo savo mėgiamo dalyko.

— Tąsyk, kai aš kariavau, visai kitaip buvo nei dabar: ir oras kitas, ir žmonės ne tokie buvo, — leisdamas iš savo pypkės melsvus dūmus, pasakojo dėdė.

— Kai mes išeidavom ant „štikų", tai kraujo upeliai tekėdavo, o vyrai po mūšio būdavo kruvini kaip jaučiai. O dabar... skraido sau padangėmis ir ką tu jam padarysi, vis tik kaip aklas. Kažin, ar dabar nors dalelė yra mano laikų karo? — didžiai susimąstęs kalbėjo senukas.

— Keičiasi laikai ir ginklai, o drauge ir kariavimo būdas, — atsakiau

— Kas ten eis dabar durtuvu kovoti, kad yra geresnių ginklų, — patvirtino ir Povilas.

— Et, ką jūs galite žinoti, nors ir mokslus einate, tik iš laikraščių, — truputį bardamasis kalbėjo Jurkus, — pakariautumėte — galėtumėte šnekėti!

— Ar žinai ką, seni! — sako mano tėvas, — Milčiaus Jonas grįžo iš fronto atostogų. Toks dabar šaunus vyras, ir pas mus vakar buvo: ko jis mums neprikalbėjo, tik klausykis ausis ištempęs.

— Tave ir Povilą kvietė ateiti šiandien, — motina pranešė linksmą žinią man ir draugui.

Dėdė Jurkus nubraukė alkūne ūsus, padaužė pypkę į nagą ir pakraipęs įvarė kišenėn.

— Jonas, tai nieko nesakau: jis žino apie karą, mat, „vajevnas" žmogus, — linksmai tarškėjo senukas.

Aš ir Povilas nutarėme aplankyti ir pasikalbėti su kariu Jonu Milčium, nes buvo šeštadienio vakaras, o atostogos dar nesibaigė. Aš skubiai stvėriau paltą, nes saulė rengėsi gulti ir silpna tamsa savo juoduoju šešėliu pradėjo gaubti žemę.

— Palauk, pavalgysi, ir galėsi eiti, — sustabdė motina.

Greit ant stalo atsirado blynų bliūdas, paskui sekė kruopos. Tėvas pakvietė bendrai pavakarieniauti ir Povilą su dėde Jurkum.

— Dabar ir žmonės kitaip gyvena, negu mano kariavimo laikais, — nutraukė tylos minutę dėdė. — Pažiūrėkit, kaip dabar jie valgo... Tada džiaugėsi, kad tik duonos pakankamai turėtų, o dabar: ir mėsos pilni kaminai, o vis negana jiems. Blogiau valgė, bet ir tvirtesni buvo, nei dabar: vyrai, kaip ąžuolai girioje, stiprūs buvo.

Taip senukui beaudžiant senųjų laikų vaizdus, baigėme valgyti Aš užsimaukšlinau giliai ant galvos kepurę ir pakviečiau visus į kelionę. Jurkus nepamiršo pypkės: prikimšo pilną tabako, o paskui uždūlino, skaniai traukdamas dūmus į save. Tuoj atsidūrėme lauke. Lietus vėl pradėjo savo monotonišką dainą. Senukas Jurkus buvo apsirengęs kailiniais, todėl lietaus lašai, krisdami ant jo, skambėte skambėjo. Ėjome tiesiai per laukus, nes kelias buvo purvinas: visur murksėjo vien balos. Dėdė visą laiką kalbėjo apie tuos laikus, kada buvo jaunas ir stiprus, kada saulė jam skaisčiau švietė, gyvenimas gražiomis varsomis šypsojosi, tik Povilas retkarčiais įterpdavo savo pastabas.

Pagaliau priėjome ir Milčiaus trobelę. Gražiai aptvertas kiemas, puikiai sutvarkytas namas ir keli „kapčiai" šakniavaisių liūdijo, jog namų savininkas darbštus žmogus. Tėvas, Kazimieras Milčius, bolševikų siautėjimo metu išvežtas į tolimąjį Sibirą todėl, kad 1919 — 1920 metais dalyvavo savanoriu Lietuvos Nepriklausomybės karuose ir buvo gavęs nedidelį žemės sklypelį. Motina Marija labai vikri, darbšti, energinga moteris mokėjo tinkamai išauklėti savo sūnelį Jonuką. Skambios, laisve plazdančios dainos aidėdavo Milčių troboje, o mažasis Jonukas jų klausydavosi ir beklausydamas augo kūnu ir dvasia tikru lietuviu. Todėl ir 1941 m., kilus karui, pirmas stojo ginklu rankoje prieš žmonijos priešą — bolševizmą. Jau anksčiau Jonas buvo pasižymėjęs apylinkėje žmonėse kaip labai darbštus ir teisingas jaunuolis. Dabar, būdamas fronte, visu kuo stebino ir džiugino savo viršininkus. Draugai irgi jį mylėjo. Jonas buvo kalbus lygiai su seneliu ir vaiku, su turtingu ir vargšu Dabar gi visi kaimynai, sužinoję Joną grįžus atostogų, užtvindė Milčių trobą. Merginos, net ir pačios nedrąsiausios, rinkosi paklausyti Jono pasakojimų apie frontą, stengdamosios kuo daugiau patikti iš Rytų grįžusiam kariui. Jonas visus meiliai priėmė, mielai su visais kalbėjo. Gi Milčienės veidas švitėjo meilumu bei švelniu, nieko neužgaunančiu, pasididžiavimu.

— Garbė Jėzui Kristui, — tarė dėdė Jurkus, žengdamas per slenkstį.

— Per amžius amen, — atsakė Jonas, maloniai žvelgdamas į Jurkų ir spausdamas jo seną, sudžiūvusią ranką.

Paskui su Jonu pasikratėme rankomis aš ir mano draugas Povilas. Tuojau gavome prisėsti nes suolų troboje netrūko. Dėdė Jurkus bematant užmezgė kalbą apie karą. Visi tame pokalbyje dalyvavo, išskyrus mergaites, kurioms daugiau rūpėjo Jono žvilgsniai, negu naujausios gamybos patrankos bei kiti karo ginklai.

— Na, Jonai, sakyk gi man, — kalbėjo Jurkus, — ar ir dabar labai sunku kariauti?

— Žinai, tėtuli, kad nėra lengva, — aiškino Jonas.

— O kaip ten jums sekasi? — vėl teiraujasi senukas. — Ar nenuobodu toli nuo namų?

— Ką padarysi, — atsako Jonas. — Karas. Tenka ir toliau pabūvoti nuo tėviškės.

— Mes jūsų liūdime tėviškėje, — suskambo kažkurios mergaitės balselis.

— O ko gi jums liūdėti? — klausiamai prabilo Jonas. — Pasibaigs karas, grįšime.

— Žiūrėkite, kas ten ateina? — sušukau, pažvelgęs pro langą.

— Na, matote, Jagminų Antanas armonika nešinas, — prabilo vėl dėdė Jurkus. — Dabar pasilinksminsite, jaunieji!

— Sveiki gyvi, kaimynai ir kaimynės! — suriko Antanas, žengdamas į vidų.

— Sveikas, sveikas! — mielai atsakinėjo mergaitės.

Greit suskambo pro atdarą langą į netolimą mišką linksmos polkutės garsai. Jonas pirmas pagriebė kaimo gražuolę Marytę ir išėjo šokti. Ko gi jam liūdėti? Jis kariauja už tėviškės saugumą. Senukai (kurių buvo ir daugiau) susėdo užstalėn ir kalbėjosi apie ūkį, prievoles, bet daugiausia apie karą. Jaunieji šoko ir dainavo.

Greit prabėgo ir Jono atostogos. Jis turėjo grįžti į frontą. Iki artimiausios geležinkelio stoties jį palydėjome aš, Povilas ir Marytė. Greit sušniokštė garvežys ir Jonas dingo iš mūsų akių. Grįždami namo kartojome:

— Tai bent karys: visur jis tinka ir visi jį myli.

Br. Neverdauskas

Kultūrinės naujienos

— Neseniai išėjo iš spaudos St. Santvaro „Kaimynai". Knygą išleido Valstybinė Leidykla.

— Savitarpinė Pagalba, Lietuvos srities Generaliniam Komisarui autikus, išleidžia penkiakilasę loterija. Stambiausias laimėjimas 25.000 RM, dvigubu bilietu galima laimėti 50.000 RM.

— J. Petronio leidykla šiomis dienomis išleido mūsų kompozitorių naujų solo dainų: K. V. Banaičio „Tulpės", „Atsiminimas" ir „Rods parpuliau", A. Račiūno „Už stalo sėdau" ir „Pasakykit", Jono Švedo „Trys liaudies dainos", „Pilnieje pylelė" (žemaičių), Pasvarstyk antela" (dzūkų), „Plaukia antėle" (aukštaičių).

— Žemaičių Teatras kovo 17 d. išleido vėl naują premjerą — A. Domanto-Sakalausko 5 v. komedją „Pūkio pinigus". Tai jau trečias veikalas šį sezoną. Režisavo N. Bernotas, dekoracijos dail. T. Valiaus.

— Kovo 18 d. S. Kalvaitijos Sav. Pagalbos Skyrius vietinėmis pajėgomis surengė vieną vakarą, kuriame poeto Jurgio Baltrušaičio mirties minėjimą.

— Kauno Dramos Teatras paruošė naują premjerą — A. Čiurlionienės-Kymantaitės 3 veiksmų komediją „Didžioji mūgė". Režisuoja V. Dineika. Premjerinis spektaklis įvyks balandžio 16 d.

— Šiomis dienomis KMS Jaunuo Dramos Teatro direkcijai pakvietus Kauno miesto burmistras St. Čensavičius rašytoją Jurgį Jankų paskyrė KMS Jaunuo Dramos Teatro dramaturgu.

— Šiais metais Z. Kalvarija savo gimtajai reikšmingas sukaktuves — 300 metų nuo įsteigimo mokyklos Žemaičių Kalvarijoje. Mokyklą čia buvo įsteigta P. pradžio vaikti 1644 m. 1836 m. mokykla buvo uždaryta.

— Kovo 31 d. Panevėžyje Gebietskomisaro rūmuose buvo atidaryta dėmesinė parodėlė. Parodėlė buvo rodoma ne tik keliai, kuriais žmonės užsikrečia dėmę, šilinę, bet ir priemonės, kaip šios ligos išvengti. Parodą bus atidaryta iki balandžio 19 d.

— Kovo 26 d. Panevėžio Geležinio Sporto Klūbo choras „Aušra", ved. Baltramiejūno, koncertavo Pasvalyje. Koncertą ir dėmesinę dalį paskirta Savitarpinei pagalbai.

— Stasys Diemedis parašė 6 veiksmų dramą „Savanorio Šūnus". Dramą turinys valstiečių bolševizmas.

— Velykoms išėjo Br. Domarkienės-Džiamas ir redaguojamas vienkartinis „Fronto ir Tėvynės" numeris.

Prašo atsiliepti

— **Karl Petrą Kibildį**, esantį Rytuose, prašo atsiliepti arba žinančiųjų apie jį pranešti kunigui Feliksui Juodišliui Rytuose, kurio adresą galima sužinoti redakcijoje.

— **Karl Viktorą Jankūną** prašo atsiliepti arba žinančiųjų apie jį pranešti Iz. Jankūnui, Daužnagių km. Šaukotas Kėdainių raj.

— **Karys statybininkas Pranas Pakutka**, kilęs iš Lazdijų val., prašomas atsiliepti arba žinančiųjų apie jį pranešti Albinai Pakutkai, Akmenėnų km., Kučiūnai, Lazdijų aps.

— Alytuje jau 10 metų veikia „Dzūkų" muziejus. Karo pradžioje šis muziejus smarkiai nukentėjo. Dabar atremontuotas, sutvarkytas ir įsigyta daug naujų eksponatų. Iš viso muziejus turi apie 2.000 eksponatų.

— Vilniaus miesto savivaldybė pėsdama kultūrinės veiklos globą perėmė savo globon visus mėšenius Vilniaus meno kolektyvus. Dabar savivaldybės globoje dirba Varnėnų choras su visais daliniais, čiurlionėnų meno ansamblis su gausiomis sekėjomis, Vilniaus Priešgaisrinės Apsaugos meno ansamblis su visomis savo grupėmis, tai pačiai Priešgaisrinei Apsaugai priklausės nušimų orkestras ir naujai suorganizuotas savivaldybės tarnautojų choras.

— Balandžio 16 d. Savitarpinė Pagalba vykdo pirmąją šių metų aukų rinkliavą dėžutėmis.

Sportas

— Kaune praėjęs pavasario futbolo turnyra. Pirmajam susitikime LFLS įveikė LGSF 5:2 (1:2), vėliau Kovas nugalėjo LGSF (Kauno Elektrinių Rajonas) 1:0 (1:0, o Perkūnui įskaitytę pergalė 3:0 prieš nestojusį žaisti Taurą.

— IV. 7 Vilniuje įvykusios draugiškos futbolo rungtynės tarp Šaurūno ir vietos vokiečių karių KF Vilnius 6:0 ekipu, pasibaigė Šaurūno laimėjimu 8:0 (3:0).

— Sekmadienį (IV. 2) Kaune įvykusios jaunių futbolo rungtynės tarp Perkūno ir LGSF vienuolikių baigėsi lygiomis 2:2 (0:0).

— Balandžio 22 ir 23 d.d. Kaune įvyks individualinės stalo teniso pirmenybių varžybos.

— Balandžio 2 d. Kaune dovanų įteikimu nugalėtojams buvo baigtas tarpmoninis šachmatų turnyras. Pirmą vietą laimėjo Durpių Pramonės Centras (Geruliaitis, Ž. Žys, Abramavičius, Martinėnas Vabalas, Binkevičius), II v. — KMS. I ir III v. Tilmanas Dobrilas.

— Kaune šaškių turnyras pasibaigė Z. Kavaliausko laimėjimu — 14,5 tšk. (iš 15) ir II v. atitko Al. Kudobai — 11 tšk., III ir IV v. pasidalijo Antanaitis ir Kutkus po 10,5 tšk.

— ASK šachmatininkų žaibo turnyre I v. laimėjo Žukauskas.

— Žem. Naumiestio (Tauragės aps.) apylinkės šachmatininkų „A" klasės 1944 m. pirmenybėse I v. laimėjo Jokūbas Zutautas (Grigališkio pr. mokyklos mokytojas), surinkęs iš 10 galimų taškų 15 ir v. likęs Leonas Rolenas (iš 13) tšk. III v. Petras Baltutis 11 (iš 18) tšk. III v. Petras Baltutis 11 (iš 18) tš. Pirmenybes suorganizavo sporto klubo „Vytis" šachmatininkų sekcija, kurial vadovauja Leonas Svrtetis. Pirmenybes pravedė Leonardas Valiukas.

— Rytų fronte žuvo vienas žymiausių Vokiečiųjos sportininkų Rudolf Harbig. Jam priklauso pasaulio rekordai 400, 800 ir 1.000 m distancijų bėgimuose.

Žagarės Vid. Mokyklos 25 metų sukaktis

Prieš ketvirtį žiemtečio — 1919 m. sausio 2 d. — Žagarės miestelyje vietos švietsomenės iniciatyva buvo įsteigta Žagarės progimnazija Šią šiandien Lietuvos kultūrinėjo kėlimo jau suspėjo per trumpą mūsų Nepriklausomybes laikotarpį turėti daug įšgyvenimų 1919 metais mokyklą čiurta kaip privatinė „Saulės" progimnazija, o 1931 metais buvo suvalstybinta. 1939 metais jau atšventė savo gyvavimo dvidešimtmetį.

Žagarės Vidurinė Mokykla iki 1944 metų suspėjo išleisti 24 laidas su 426 mokiniais. Be to, mokyklą iki 1944 metų išdavė dar įvairių klasių pažymėjimus 139 mokiniams. Pirmoji ir mažiausia laida buvo išleista 1920 metais iš 6 mokinių, o didžiausia laida — 1938 metais iš 39 mokinių.

Šiemet mokykloje veikia 6 klasės (I, II, III, IV, V ir VI) su 250 mokinių, iš jų 116 bernukų ir 135 merginos. Šiais metais mokyklą lankė Žagarių minės 75 metų sukaktį ir išleis 25-ją baigusiųjų laidą. Rūpinamasi, kad mokyklą, būdama nuosalyje nuo geresnių susisiekimų, augtų į gimnaziją arba bent pailaikytų 6 klasėm.

Žagarės Vidurinės Mokyklos direktoriaus buvo šie pedagogai: Jonas Petrauskas, Antanas Stabingis, Jonas Kiriys. Karys Mašernis, Marijonas Zenkavičius ir dabartinis Petras Batisa. Šiuo metu mokyklos dirbą 10 mokytojų.

Šave reikėminga 25 metų sukaktį šie Žagarės kultūros židinys stūmęs š. m. birželio men pradžioje. Šventei, kurios metu bus suvaidinta K. Binkio „Atžalynas", jau ruošiamasi.

25 metų veikimo sukakties šventei pravesti iš mokytojų ir vietos visuomenės atstovų sudarytas komitetas, kuris ryžtasi, kad ir karo metų sąlygomis šią žagarėtiesma bingą šventę surengti kaip galima turiningesnę. Komitetas labai nori, kad sukakties šventėje dalyvautų visi buvę mokyklos mokytojai ir mokiniai.

Per mokyklos direktorių nuoširdžiai kviečiu visus atsilieptl.

Komitetas pirminiukas

LAD Ryšių Karininkui

Gen. št. plk. itn.

Špokevičiui,

jo broliui j. psk. **VACIUI ŠPOKEVIČIUI** mirus, reiškia nuoširdžią užuojautą

LAĮ Ryšių Karininko Štabo karininkai ir puskarininkai

Kovo 3 d. kautynėse su bolševikais garbingai kario mirtimi žuvo

jaun. puskarininkis

Povilas Janickas

eilinial

Liudas Bakas, Antanas Pautienius, Juozas Naumavičius, Antanas Šutinys

Jų šeimas ir gimines nuoširdžiai užjaučia

Kuopos karial

Redakcijos atsakymai

Kaz. Sliūnui. Dievaž, pirma žinoktis geriau ir tvarkingiau rašyti, o tik paskui mėginkite rašinėti ir laikraščius. Jeigu turinio atžvilgiu ir geraš būtų parašyta, vis dėlto spausdavė atsiskaitę. Tamtos rašinį surinkti — tokio plačio ellučių neimanoma perskaityti. Padirbėję kokią savaitę prie to rašinių, ir redakcijos, ir spaustuvės darbininkai tikriausiai liktų be akių.

Vladui Pugžliui, Šiunčiamas 2 RM gavome.

PADĖKOS

P. Vladui Rūdui už brangią ir nuoširdžią auką — padovanotąjį Vietinės Rinktinės batalionui Vilniuje arkli, savo ir batalono karių vardu reiškiu gilią padėką

Batalono vadas

*

— Kauno II Mergaičių Gimnazijai už dovanotą sveikstantiems kariams ir jų aplankymą dėkoju.

— Vilkaviškio Karių Globos Komitetui ir Vilkaviškio miesto ir apskrities gyventojams už maisto produktus. Įduotus sveikstančiųjų kuopai š. m. kovo 31 d., karių vardu dėkoju

Kuopos vadas

Tretiadienis. . .

Senamiestyje prie balto mūro tvoros vartų šikelta trispalvė. Nuo pat ryto žiūrinčiosi žmonės, kurių renkasi vis daugiau ir daugiau. Eina jauni žaliūkai, persimėję per peti lazdą, ant kurios nešamas lagaminas, eina moksleiviai, palikę mokyklas, eina senoji ir senesnio amžiaus vyrai, lydimi moterų ir vaikų, kai tuo tarpu jaunesniųjų tarpe matyti daugiau jaunų mergaičių. Kiekvieną dėdėja. Vienu žiūr nasigirsta daina, praviriksta armonika, o karts cinktelė ir stiklelis — nuotaika turi būti gera. . . Atvažiuoja kelios linksmos grupės, bėrais žirgais nakinkytuose vežimuose, ar šiddžiai šauka i kiemą veiko karieta, iš kurios šilpa keletas jaunų, linksmų vyrukų.

Prieš ryto devynias žmonių kaip aviliyje bičių. Bet, nežiūrint to smagios nuotaikos visu veiduose matyti šioks toks tėmėjimas: Kas nus bus laus? Kur nasieję?..

Saldė pilnutėlė. Atsistoję kariniekas pasiėmęs reikalą, duoda nuorodymus ir pria stalo susidaro kalios eilės vyrų. Rašantieji prie stalų turi smarkaus darbo. Girdėti nuolat kartojamos paskyrimo vietovės Atsitraukusi nuo stalo aspsinta būrelis bičiulių su klausimu — j kur?

A. A. vrš. Indelfonsas Šikšinas

Š. m. kovo 19 d. po sunkios ligos vienoje Vokietijos ligoninėje mirė karininkų kandidatas vrš. Indelfonsas Šikšinas.

Velionis gimė 1906 m. rugsėjo 21 d. Kudrinėnuose, Skuodo val., Vadeliškių km. Sulaukęs 8 metų amžiaus, neteko tėvo: pirmiausia mirė tėvas, o už metų kitų ir motina. Likęs vienas be tėvų, pradėjo lankyti pradžios mokyklą, o vėliau Kretingos gimnaziją. Baigęs 4 klases, toliau mokytis neturėjo galimumų. Išmokęs šaltkalvio amato ir pradėda verstis savo rankų darbu.

1929 m. rugsėjo 21 d. pašaukiamas į Lietuvos kariuomenę ir paskiriamas į 7 pėst. Z. K. Butegeidžio pulką. Kaip gabus ir drausmingas, vadovybės buvo įvertintas ir paskirtas į pulko mokomąją kuopą, kurią sėkmingai baigė.

Tarnaudamas kariuomenėje pasižymėjo dideliu tvarkingumu ir darbštumu. Kaip sportininkas, ypač pasikiautė. 1934 m. sausio 13 d. grįžęs iš atostogų, pirmą sykį nusiskundė bendru silpnumu ir tuojau buvo paguldytas į ligoninę. Pasirgęs porą mėnesių mirė. Palaidotas Karlygių kapuose prie Šiaurės jūros.

Vrš. Tumasonis

DRASUS SOVIETŲ KOMISIJOS NARIO PASIELGIMAS

STOCKHOLMAS. (NL). Sovietų užpirkimų komisijos narys Viktoras Kravčenko atsistatydino iš savo pareigų ir laikraštyje „New York Times" pasisakė prieš Stalino vedamą politiką.

STOCKHOLMAS. (NL). Dėl oficialaus sovietų užpirkimų komisijos Vašingtone nario Kravčenko atsistatydinimo ir jo sensacingų revelaciją apie Sovietų Sąjungos politiką „New York Times" rašo, kad Kravčenkos vaidmuo nesas toks nežymus, kaip tvirtina sovietų ambasada Vašingtone. Jis padarė Vašingtonėse Valstybės užpirkimų milijoninės sumai. Kravčenko yra sovietų armijos kapitonas ir nuo 1929 metų komunistų partijos narys. Kravčenko pareiškė, kad jis nebegalis daugiau remti dviprasmiškų Maskvos politiką Didžiosios Britanijos ir Jungtinių Valstybių vėtvėjų. Maskva siekianti tikslų, kurie su tokiu bendradarbiavimu nesuderinami. Sovietų vyriausybė tik formaliai paleidusi komintemą. Iš tikrųjų ji tebeveiksianti viską, kas komunistų partija. Naujoji Maskvos „demokratinė terminologija" esas tik manevras tikriesiems kėslinimams maskuoti. Tarp kitko, skelbiama teisėjai Maskvoje paneivau kriminalinę ir padėti vadinamiesiems lenkų patriotams įgyvendinti jų tariamai tautinę programą. Savo politika Balkanų ir buvusios Čekoslovakijos užsiviję Sovietų Sąjunga norinti tik padaryti sau reklamą. Sovietų vyriausybė nesutiekė rusų tautai nė elementariausias laisvės. Rusų tauta tėra „demokratinės pirmoje" Europoje dar išplaukti garlaivis, kai tame padėme kiekme vėl prisi-

spaudos ir teroro objektas. Savo beteisėjskumo ir smurto režimu Maskva įvedė ir „klasinėjimo-tuomo" kraštuose. Kalėjimai ir koncentracinės stovyklos tebėra perpildytos. Kravčenko pavedė save Jungtinių Valstybių viešosios nuomonės apsaugai. Vašingtone laikraštis „Times Herald" reikalauja, kad Amerikos senato užsieniu politikos komisija užtikrintų, kad Kravčenko, kaip liudytojų, arkašiau negu slaptojo Stalino policija ji likvidinos antrą.

Sovietų ambasada Vašingtone, kuriądrmsai atmetinti Kravčenko revelaciją reikšmę, visaip niekina jo asmenį ir tvirtina, kad jis, tuo traukdamas savo tarnybą Sovietų armijoje, vilties dėsertyn. Esą savo reveliacijas apie Sovietų Sąjungą jis padares tik savo dezertyvimo užtikimtl.

MADRIDAS. (NL). Jungtinių Valstybių vaidžios organai pareiškė, kad Kravčenko naudosis Jungtinių Valstybių apsauga bent tol, kol galės rasti atsakingesnę pasas ir dėmesingesnę vietą.

AMSTERDAMAS. (NL). Atvykęs į Didžiąją Britaniją Jungtinių Valstybių atstovas Stettinius, kaip lontautė ir esąs revizitas i Edeno ir kitų britų atstovų atsilankymą Amerikoje, Jungtinių Valstybių užsieniu reikalų ministerui Hullui. Esąs metų neimanoma esą leistis i tokią kelionę. Jo atsilankymo tikslas esąs ne tiek sudarytl bet kokias sutartis, kiek vesti tolesnius pasitarimus dėl problemų, dominančių abu kraštus.

PIRMOJI DIENA RINKTINĖJE

Prie karininko prieina būrelis šaunų yyrų. Kuri „dienas teirauja!

— Ko nesiteiraukite, mes esa viri

— Dis mosteli ranka i draugus) — esame iš vienos klasės, tai norėtume ir karininkaneje būtl drauge.

— Kodėl ne! Paskyrimo vietoje paprašysite dalinję vada ir liksite visi vienoje vietoje! — užtikrina leitenantas.

Vyrukai veidai pragiedrėję ir ligos virtine stoja i eile. Girdžiu, kaip pirmininkas ją sako „Ž Marijampolė". Ir vėl atsiranda ten pat.

Pro durės eina vis nauji ir nauji veidai, o rašantieji vis kartoja tuos pačius paskyrimo vietovių žodžius. Po kelių valandų eilės jau nėra. Sumažėję ir žmonių — sulūžę. Ir vėl prieina ir liksta lėvkymo laiką, būsimieji karial dar naudojasi proga paskutinį kartą nuelti atsisveikinti su tėvais, o kitas gal dar ir pas mylimąją suskubs. . .

Popietyje žmonių vėl pilna. Vykstantieji i Š sugrupuojami ir lygiuojamą i priepiauką. Ant kranitnės pilna išlydinčiųjų. Kai kam akyse sublizgėsiąsara ir portrupinėtlai nuriedė per skruostą; senoms motinai palaimina sūnu. . . Garlaivis pilnėja. Vyrai dainuoja. Dar visus pralinksmina keletas vyrukų, kurie per savo linksmuma garlaivą pirma žiaurė metais šaltą vonią Nemune. Matyt, nelabai smagu, nes vyrukai truputi purtosi. . .

Nespėjo dar išplaukti garlaivis, kai tame padėme kiekme vėl prisirenka žmonių. Tai vykstantieji ĮM. Leitenantas dar kartą nusakina kelią kraštą rinktis, viršila perskaito vaišiuojančiųjų pavardes.

Dar kelios valandos laisvo laiko. Vėl pasipila visi pro vartus i miestą, kina, žvg senui jame bove, vėl išdirinėdami, Kas žino, kada vėl grįš?...

Apie pavakarę pradeda rinktis i stotį. Netrunka sutemti. Stotyje pilnoniu. Sluo kartų gal ne tiek išvaišuojančiųjų, kiek išlydinčiųjų. Kuroo draugą išleidžia studentų būrelis, apie mokyklos suolo draugą sočiešiai kiesę draugai ir draugės...

Padavus vagonus, Aiokia tokia spūdė — nekiekinsa nori gauti vietą arčiau durų, nori dar tas likusias minutes pasikalbėti su lieknančiais.

Ateina būrelis jaunų mergaičių (gimnazistės), kaip vėliau sužinojau. Jos jau suspėjusi išvaišuojančiųjų gimnazistų grupė. Viena mergaičių taria kelės žodžių ir ištekia gėlių puokštę, o kitos kiekvienam mokyklos draugui dovanoja gėlę, perjuostą tautine juostele.

Dusliai suošia garvežys. Traukinys pradeda judėti. Pasigirsta dainos. Nakties tamsa praryja traukinį, bet pastilkusieji dar ilgai mojuoja. Traukinys veža mus toljau, į naują vietą, į naują dieną. Pirmoji diena baigiasi. . .

Like dar ižgirsta vėjo slopinamus žodžiai: „...tėviškėję brangia vis ręgiu sapne—"

Birsa Boriūnas

Nr. 15 (1229) Vilnius, 1944 m. balandžio 15 d.

PRENUMERATA metams — 6 RM, pusei metų — 3 RM; 3 mėn. — 1.50 RM.
Užsisakoma mažiausiai metų ketvirčiui; prisiųstasai kalendorinės ivarkos, pav. I — III mėn., IV — VI ir t. t.

RUSIUS

MŪSŲ GYVENIMAS

GINKLUOTAS ATSAKYMAS

Geležinkelių apsaugos dalinio vienas bunkeris gavo „žlauriu ultimatumą" iš raudonųjų banditų. Kurbuvo įsakyta tuojau pereti į jų pusę arba pasitraukti, nes atvirkščiai bunkeris bus sunaikintas.

Nuo tos dienos bunkerio vadas pak. Š. buvo atsargesnis ir suko galvą, kaip geriau atsakyti į ultimatumą. Kai kurie kareiviai jam siūlė atsakyti kazokiškai — iškoloti laišką. Pak. Š. nors ir jaunas vyras, bet augalvojo atsakyti lietuviškai, ir tai jam pavyko 100 %.

Banditų žvalgai, terorizuodami kaimus, valkiojosi apylinkėse ir skelbė keršta ir mirtį mūsų kariams. Pak. Š. tai žinodamas, kuo tiksliausai vykdė jam skirtą uždavinį. Vieną vasario mėn. šieną jis su 4 vyrais ir pora kulkosvaidžių vyko iškosti, tartinga kalmą P. palei geležinkelį, o taip pat pasilinti darbininkų bunkerio statybai baigti.

Ėjęs į vidurį kalmo, staiga iš vienos lūšnos pasipylė mandalininai automato garsai, o kulkos rekoše tuodamos ir rausdamos žemės gabalus nuo žemės palei galvas. Saltas suvalkietis pak. Š. tuojau su vyrais krito į griovius ir uždangoje davė įsakymą ta linkma paimti kryžminėn kulkosvaidžių ugnin, kad niekas iš ten nebepaspruktų. Vyrai perėjo, pašliuzdę ir tyliai, slaptai užėmė puikią poziciją. Liksusią spragą užėmė pats pak. Š. Kada buvo konstatuota, kad lūšna tikrai apsupta, pak. Š. įsakė atidengti ugnį. Tai buvo 100—150 m atstume. Pora banditų, pro tarpdurius iškišę galvas, taikėsi šauti, bet pak. Š. juos, vos porą šūvių paleidęs, nukovė. Ir nenuostabu tokiam šaulių, kurie karinio šautuvo šaunyvai nukabina skrendančias varnas. Likusieji banditai atkakliai gynėsi troboje, bet paleidus po seriją šviečiamąsiais — padegamąsiais šovinais pro langą ir stogą, t. liepsnų ir dūmų apimtos lūšnos šoko bėgti dar 3 banditai. 2 iš jų krito kryžminėje kulkosvaidžių ugnyje, o tretysis vėl papuolė ant taikliojo pak. Š. kryptukio.

Kadangi miškuotoje ir pilnoje banditų vietovėje pasigirdo tartini šviliputkai ir tolumoje atskiri šūviai, teko skubiai tvarkytis, nenorint patekti didelei gaujai į nagus. Grobis buvo įdomus: ypatingai vertingas mandalinos garsą turis ginklelis pažikbo ant psk. Š. Jis, etiko, ir jo vyrai irgi pasiėmė po vieną banditų turėtą ginklą.

Banditų dokumentai ir žemėlapiai liudijo, kad jie yra prieš 2 metų išmesti parašiutininkai rusai. Parsirodžiusiems ūkininkams buvo pavesta savo nuožiūra penkis žuvusius bolševikus palaidoti, o patys vyrai su grobiu pasiėmė į savo bunkerį.

Grįžęs pak. Š. ilgai vartė rusiškus banditų užrašus ir lygino su ultimatumą rašiusio bandito rašysena. Taip, ją buvo suvienkintas, nes galės prenešti savo vadui, kad į ultimatumą atsakė, bet atsakė ne kazokiškai, ne iškoliodamas, o lietuviškai. Atsakė kietu užšaptrimu ir ginklu!.

Tris metus bunkeriuose išgyvenę vyrai pažįsta „ultimatumus" ir moka į juos atsakyti.

V. R.

Gyventojas atrėmė banditus

Vienos Traku aps. vietovės gyventojas P. P., buvęs Lietuvos kariuomenės karys ir šaulys, dar tik neseniai pasveikęs, rašo:

Praėjusiųjų metų lapkričio 20 d. 18 val. su žmona ir penketa vaikučiu vakarieniavau. Tuo momentu kažkas staiga pabeldė į mano namo duris.

— Kas čia? — išėjęs į prieangį paklausiau.

— Raudonieji sovietiniai partizanai, — atsakė. — Norime pavalgyti, įleisk

— Nepažįstu jūsų, neleisiu, — atsakiau.

— Susipažinsime, tik greičiau įleisk.

Daugiau su jais nebekabėjau. Paslėmiau ginklą ir pasirengiau velkti. Banditai tuojau išmušė mano antras durs iš pradėjo veržtis į vidų. Paleidau į juos ugnį ir čia pat du banditus nukoviau ir tris sužeidžiau.

Likusieji banditai pradėjo šaudyti ir uždegė mano namą, neišlesdami laukan nei mamos, nei mano šešmos narių. Ugnis jau pradėjo laižyti namo sienas ir igrituvo sudegęs stogas. Kitokios išeities nebeliko — arba sudegti su savo šeima, arba žūti lauke. Staiga šokau laukan ir durtuvu perveriau pirmą pasitaikiusį banditą. Likusieji banditai kažkaip ir pradėjo bėgti, o aš juos šaudydamas vytis. Tuo laiku iš degančiojo namo išėjo ir visa mano šeima. Nukentėjau tik aš vienas — buvau sužeistas į kaklą. Tačiau dabar pasveikau ir esu pasiryžęs tollau kovoti su įvairaus plauko banditais.

Bėgdami banditai prie mano namų paliko šautuvą, keletą dėžių benzino, 5 pokus degtukų, šovinių, vieną kaspiną su šovinials kulkosvaidžiui, keletą kepurių, išbarstytą tabaką ir kiokius smulkmenas. Nors mano visas turtas sudegė, bet aš patę ir visa šeima išlikome gyvi.

P. P.

Gen. Plechavičius lankėsi mūsų įguloje

Kovo 25 d. gen. Plechavičius lankėsi tik ka iškūrusioje Vietinės Rinktinės N. įguloje. Generolas Plechavičius apžiūrėjo formuojamų dalinių gyvenamąsias būstines, savarorių mundiruotę, maitinimą ir t. t. Pasikalbėjęs su įgulos viršininku ir su jaunais ir jau pagyvenusiais savanoriais, gen. Plechavičius išvyko atgal.

Psk. Ed. Mellus

MOKSLEIVIAI LANKO KARIUS

Balandžio 2 d. sveikstančius karius lankė Kauno II gimnazijos moksleivės Lankymosi metu jos apdovanojo esančius kuopoje karius gražiais marginėjais, asmeninėais paketėliais ir kt. dalykėliais. Vėliau pašoko tautinių šokių, padeklamavo, padainavo. Ypač didelio susidomėjimo bei pritarimo susilaukė originali žitrauka iš pečių moksleivių paruošto poezijos ir dainų montažo „Lietuvis". Labai šiltai buvo sutiktos ir mažosios gimnazijos auklėtinės, jausmingai padeklamavusios keletą eilėraščių.

Pabaigoje, bendrai padainavus, buvo nusifotografuota. Pažymėtina, kad moksleivių apsilankymai kuopoje labai praskaidrina karių gyvenimą ir yra labai laukiami.

PRANEŠKITE ADRESĄ

Karini Liudui Masiokui Rytuose laikėsi be adreso (iš Kursėnų) pateko į „Kario" redakciją. Skubiai prašome pranešti redakcijai savo adresą, kuriuo galėtumėm pasiųsti laišką.

JEI NETURITE RŪŠIŲ, KASKITE GRIOVIUS NUO SKEVELDRŲ

Gedimino kalne iškilmingai iškelta trispalvė

Balandžio 6 d. Vilniaus lietuviškoji visuomenė vėl pergyveno džiaugsmo šventę. Vokiečių civilinei valdžiai sutikus, Gedimino kalnu pilies bokšte, šalia Didžiojo Reicho vėliavos, buvo iškilimingai pakelta ir lietuviškoji trispalvė.

Kelintąjį kartą keliame lietuviškąjį simbolį ant Gedimino kūrybinės dvasios palaikų, sunku tikrai nustatyti. Pirmąjį kartą trispalvė Gedimino kalne suplevėsė 1919 m. sausio 1 d. Paklėlė 10 tuometinių savanorių. Antrąjį kartą ji ten buvo iškelta 1920 m. rugpiūčio 26 d. Lenkų okupantjos laikotu vietos lietuviai taip pat keltą kartų yra iškėlę slaptai. Ji ten suplevėsavo Lietuvai atgavus Vilnių ir lėvijus iš Lietuvos bolševikus. Dabar ji vėl džiugina lietuvių širdį.

Išsiriškavus Vietinės Rinktinės garbės būriui ir susirinkus tūkstančiams vilniečių, Vilniaus miesto Priešgaisrinės Apsaugos pučiamųjų orkestrui grojant marša, atvyko Vilniaus miesto komisaras H. Hingst, Vilniaus burmistras gen. št. plk. K. Dabulevičius ir Vietinės Rinktinės dalinio vadas gen. št. plk. itn. Pr. Grebliauskas. Pasisveikinus su šiaurikiavusiais kariais, burmistras pakviešė Vilniaus komisarą tarti žodį.

Savo kalboje komisaras ypač iškėlė dabartinį lietuvių tautos įsijungimą į kovą prieš bolševizmą. Vokiečiūs vadinom ir Fiureriu Adolfo Hitlerio vadovaujamon kovon įsijungia visos geros valios Europos tautos, ju tarpe ir lietuvių tauta. Įvertinęs lietuvių pasiaukojimą kovoje prieš bolševizmą, komisaras nurodė, kad tolimesnį akstiną ir pasiryžimą kovai reikšd dar ir tas faktas, kad Vilniuje, Lietuvos širdyje, Gedimino kalne likeliama lietuvių tautinė vėliava, šalia vokiškosios, o šitai dar labiau turi reikšti lietuvių tautos bendradarbiavimą su Didžiuoju Reichu, kuriančiu Naująją Europą. Pažymėjęs, kad šioji vėliava Vilniuje lietuvių yra labai laukiama ir kiekvieno lietuvio širdžia labai brangi, komisaras kalbą baigė linkėdamas, kad lietuvių tautu garbingai laštvertų kovoje prieš bolševizmą.

Toliau kalėjo Vilniaus burmistras gen. št. plk. K. Dabulevičius.

— Siandien, — pradėjo jis, — mes čia susirinkome didžiojoje lietuvių tautos istorinėje šventovėje. Į kurią nuo amžių krypsta mūsų tautiečių mintys ir viltys Priės daugiau kaip šešis šimtus metų Lietuvos didysis kunigaikštis Gediminas pastatė šitos mūrus, pavadinamas Pilimi. Šitą ir visą Vilniaus miestą nenajudinama tvirtove priešė amžinąj Rytų veržimąsi Vakarų linkė. Tūkstančiai tūkstančiai lietuvių nauskojo savo gyvybes, gindami Gedimino pilį, gindami mūsų Tėvynę ir kartu Vakarų Europą bei jos kultūrą nuo Rytų kalnymo užmačių.

Garbingos vokiečių kariuomenės ginklo laimėjimų dėka Vilnius atgauna savo senąją reikšmę, vėl tapdamas atsparos centru lietuvių tautai ir Vakarų Europai prieš naują baisų iš Rytų slenkantį raudonąjį pavojų. Šios dienos iškilimingas lietuvių tautinės vėliavos — kartu su Vokiečiūs Reicho vėliava — iškėlimas Gedimino pilies bokšte simboliškai išreiškia šį faktą, pabrėžia nuolat stiprėjantį lietuvių tautos dalyvavimą šioje istorinėje kovoje kartų su Vokietijos bei jos talkininkų kariuomene.

Man itin malonu pažymėti, kad šios dienos iškilimė vyksta pritariant ponui Vilniaus Miesto Apygardos Komisarui ir jo tarpininkavimo dėka. — Tollau jis nuoširdžiai dėkojo Ponui Apygardos Komisarui lietuvių visuomenės vardu už parodytą lietuvių tautos jausmų supratimą. **Lietuvių tautinės spalvos Gedimino Kalne dar labiau tesustiprina visą mūsų tautiečių nepalaužiamą pasryžimą ištverti iki galo kovoje prieš mūsų tautos, — kartu ir visos Europos, — laisvei ir egzistencijai gresiančius pavojus.**

Vietinės Rinktinės batalijono vedui perduodamas vėliavą, jis pasakė: Pone pulkininke! Šią visų mūsų širdžiai taip brangią vietą pavedu tamstos globai ir apsaugai. Tikiu, kad tamstos kariai ją gins taip pat narsiai ir garbingai, kaip mūsų žemę nuo raudonųjų banditų siautimo.

Iš Vilniaus miesto burmistro lūžiius atsakė gen. št. plk. itn. Grebliauskas, pasidžiaugdamas įvykusiu faktu ir pažadėdamas, kad Vilniuje, Gedimino kalne, mūsų trispalvė bus saugojama lietuvio ir kario didžiausiu stropumu.

Po kalbų Vilniaus miesto Priešgaisrinės Apsaugos pučiamųjų orkestras sugrojo vokiečių ir lietuvių tautos himnus. Grojant himnus, Gedimino kalno viršuje pasirodė vokiečių ir lietuvių tautinės vėliavos.

Vėliavą pakėlėma stilioc dalyvės pirmąji kartą vėliavos pakėlime 1919 m. savanoris kūrėjas, Vytės kryžiaus kavalierius St. Butkus; 1918 m. Vilniaus savanoris kūrėjas, Vytės kryžiaus kavalierius dim. mjr. P. Ruseckas; savanoris P. Meilutis ir dabartinių savanorių atstovas Ad. Puodžiūnas. Pakėlime asistavo Gedimino kalno prižiūrėtojai. Vyčio kryžiaus kavalieriai, savanoriai kūrėjai ir Nepriklausomybės kovų karo invalidai: A. Kuleliauskas ir J. Meškela. Pirmosios garbės sargybos viršininkas (buvęs ir 1939 m. pirmosios garbės sargybos viršininku tol pat vietoj.) J. itn. Vaitkevičius.

Teplevėsuoja trispalvė Gedimino Kalne, o noras ją ten išsaugoti teskatina pasiryžimą sunaikinti žmonijos priešą — bolševizmą.

Iškilimingojo vėliavų pakėlimo vaizdai. Vidury—apačioj: pirmasis iš dešinės **Vilniaus Komisaras H. Hingst, 3. — Vilniaus Burmistras gen. št. plk. K. Dabulevičius 4. — Batalono Vadas gen. št. plk. itn. Grebliauskas**

Anekdotai ir neanekdotai

P. Ūsinas

NEREGĖTAS, NEGIRDĖTAS DALYKAS — LAIKRODIS

Begalė buvo pasakojimų bei anekdotų apie tą nusistebėjimą bei susižavėjimą, kurį bolševikuose sukeldavo laikrodis. Kur tik buvo kokie parduodami laikrodžiai — visus bolševikai išpirko net nesiderėdami.

Alytuje pas kažką aptiko neparduotiną žadintuvą. Iš toli atėdavę bolševikai to beni pasiderėti ir pasiderėti, jei negalima nupirkti. Laikrodžio savininkas kai kuri laiką tiesog ramybės dėl jo neturėjęs.

Bėgę nuo bolševikų persekiojimu lietuviai, kad galėtų neklidusmi sieną pereiti, užkabindavę paskui sargybinį ir duodavę jam pasiaukyti bei pasižiūrėti laikrodį. Sis taip atidžiai imdavęs ši nepaprastą žaisliuką žiūrėti, čia jį prie ausies prideda, čia jį pakratydamas, kad ne nepamatydavo, kaip laikrodžio savininkas už sienos atsidurdavo.

Bet tai buvę tik pradžioje, kai dar siena menkiau buvo saugojama. Paskui jau ir laikrodis nebepadedavęs.

Vieną kartą, važiuodamas traukiniu, žvilgiteręjau, lūpės iš kišenės, į laikrodėjį. Sėdėję čia pat rusų komandieriai pažiūrėję į mane, paėmė reikiminga žvilgiteręjo viens į kitą ir kuriam laiku nustojo save tarne kalbėję. Pagaliau vienas jų nusiėmė nuo rankos laikrodį ir ima jį su vokiškuoju rodyti.

— Stai aš turiu laikrodi. Tai beni laikrodis! — giriasi. — Kokie nuokūs mūsų laikrodžiai Krautuvėje jį pirkau.

Atidaręs laikrodžio mechanizmą. Vieni iš bolševikai pasilenkę žiūri ir stebisi.

— A — a! — kuri laiką tik ligirdėti.

Žvilgtorėjęs pamačiau, kad laikrodis sidabrinis su gėlių ornamentais. Toki laikrodžiai jau senimi nekur nebedirba. Bolševikas atkramelavo, kad jis jį Rusijos krautuvėje pirkęs.

Lenkijoje aš jį gavau, — pagaliau, gal užmiršęs savo pirmiau ar tus žodžius, tarė.

Paskui nuėmė nuo rankos savo laikrodėlį kitas bolševikas. Ir vėl begalinis stebėjimasis, mechanizmo žūrėjimas, gyrimasis, kokius puikius laikrodžius Sovietų Sąjunga dara. Pagaliau ėmė mikčiotė mechanizme įrašą:

— Mi-mi-la-no, — pagaliau išmikčiojo Italijos miesto vardą.

KALBŲ ŽINOVAS

Tas pats mano vaziavimas ir tie patys bolševikai — laikrodžių žinoval.

Vienas jų buvo ypač kalnus. Piepėjo be paliovos. Jo žodžių turinys buvo be galo menkas.

Priešais sėdįs lenkijos atvejo's žydukas skaito žydišką laikraštį. Jaunas, gana inteligentiškos išvaizdos berniukas.

— Duok man savo laikraštį paskaityti, — staiga jį kreipia, kalbusis bolševikas.

— Jak tai žydiškas, — net žado iš nustebimo nustojęs sako atsikvošėjęs žydukas.

— Tai nieko. Aš moku žydiškai, vokiškai, lenkiškai, prancūziškai, lotuviškai, angliškai, itališkai, — kalp iš pypkės išpiškino, bolševikas, prudurdmas, berods, kokį pustusinį dar ir kitų kalbų.

Žydukas padavė laikraštį. Bolševikas jį vartaliojo. Galimas dalykas raidės mokęs paskaityti.

— Volk, eto narood, — staiga garsiai, į visą vagoną, pratęsdamas pasakytinį žodį, pasigyrė žydų kalbos mokėjimu bolševikas.

Žydiškas laikraštis vadinosi „Volksblat" (Tautos laikraštis). Pavadinimas buvo parašytas ir lotyniškomis raidėmis.

Taręs tai, bolševikas tollau žiūrinėja laikraštį.

— O kas tai yra Luft? — vėl garsiai, nesivaržydamas klausia žyduko didysis kalbų žinovas.

— Luft reiškia oras, — paaiškino šis.

— Tai dabar žinosiu, kad Luft oras, — naiviai prisipažįsta bolševikas.

— O jeigu kada sutiksiu anglą ir šis mane paklaus: Speek Ju English?", tada aš jam atsakysiu: „I speek english", vėl garsiai į visą vagoną sako bolševikas.

— O jeigu kartais lenkas mane paklausytų: „Jak pana zdrowie? — atsakyčiau: „Bardzo dobrze".

Ir tai taręs, garsiai, matyt, patenkintas iš tėk kalbų mokėjimo, nusijuokė.

Vagonas žmonių prigrūstas net su kaupu. Tačiau į bolševiko taušiklaus niekas nekreipia dėmesio. Susifaro ižgėdis, kad ir kiti, kaip ir aš su okupentu sąmoningai nejsileidžia kalbon.

— Volk, eto narood, — staiga garsiai, į visą vagoną, pratęsdamas pasakytinį žodį, pasigyrė žydų kalbos mokėjimu bolševikas.

Žydiškas laikraštis vadinosi „Volksblat" (Tautos laikraštis). Pavadinimas buvo parašytas ir lotyniškomis raidėmis.

Taręs tai, bolševikas tollau žiūrinėja laikraštį.

— O kas tai yra Luft? — vėl garsiai, nesivaržydamas klausia žyduko didysis kalbų žinovas.

— Luft reiškia oras, — paaiškino šis.

— Tai dabar žinosiu, kad Luft oras, — naiviai prisipažįsta bolševikas.

— O jeigu kada sutiksiu anglą ir šis mane paklaus: Speek Ju English?", tada aš jam atsakysiu: „I speek english", vėl garsiai į visą vagoną sako bolševikas.

— O jeigu kartais lenkas mane paklausytų: „Jak pana zdrowie? — atsakyčiau: „Bardzo dobrze".

Ir tai taręs, garsiai, matyt, patenkintas iš tėk kalbų mokėjimo, nusijuokė.

Vagonas žmonių prigrūstas net su kaupu. Tačiau į bolševiko taušiklaus niekas nekreipia dėmesio. Susifaro ižgėdis, kad ir kiti, kaip ir aš su okupentu sąmoningai nejsileidžia kalbon.